

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Sociální zabezpečení důchodců v České republice

Předkládá: Tomáš Petružálek

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Bc. Ilona Kostadinovová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Tomáš PETRUŽÁLEK
Osobní číslo: R1680092P
Studijní program: B6804 Právní specializace
Studijní obor: Veřejná správa
Téma práce: Sociální zabezpečení důchodců v České republice.
Zadávající katedra: Katedra veřejné správy

Zásady pro vypracování

V této bakalářské práci popíšete fungování penzijních důchodů v ČR podle platného práva, tedy de lege lata. Myslím si, že stručně využijte historickou analýzu a komparativní analýzu, které však nebudou hlavním tématem důchodů, poslouží pouze k nastínění vývoje a k porovnání a důchody jiného státu Evropské unie. V bakalářské práci budou pouze doplňující informace.

V zkratce bych chtěl stručně popsat vývoj důchodů za posledních cca. 10-15 let zaměřím se hlavně na důchodovou reformu z roku 2011, která vstoupila v platnost v roce 2013. Popsat její fungování, zejména i její pilíře, zda byla přijata kladně a je využívána, a v neposlední řadě na to, jestli se penzijní připojištění vyplácí.

V další kapitole bych chtěl popsat důchodový systém České republiky podle aktuálního znění zákonů. Zde bych chtěl shrnout na příklad výši důchodů (zde zajišťuje plnohodnotný život), možnosti vyplácení důchodů na účet, pomoci České pošty a hotově. Rozhodně bych se zaměřil i na bližší se úpravy důchodového systému (jestli se nějaké chystají).

V druhé části bakalářské práce bych chtěl porovnat důchodové systémy s alespoň jednou členskou zemí Evropské unie. Nejspíše se Slovenskem, ke kterému máme nejbližší.

Na závěr bych chtěl popsat řízení o přiznání důchodu, od žádosti, přes operativní prostředky až po rozhodnutí orgánů.

Hozsah bakalářské práce: cca 40 stran

Hozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

viz zvláštní seznam

Vedoucí bakalářské práce: Bc. et Mgr. Ilona Kostadinovová
Fakulta právnická

Datum zadání bakalářské práce: 31. března 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2019

V Plzni dne 11. března 2019

Doc. JUDr. Jan Peuhý, CSc.
řákan

JUDr. Tomáš Louka, CSc.
vedoucí katedry

„Prohlašuji , že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem svou práci čerpal a způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne

Tomáš Petružálek

Poděkování

Touto cestou bych chtěl poděkovat mé vedoucí práce Mgr. et Bc. Iloně Kostadinovové, za její čas věnovaný mé práci a užitečné podněty, které mi byly velice nápomocné při jejím vytváření.

Tomáš Petružálek

Seznam zkratk:

ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ELDP	Evidenční list důchodového pojištění
EU	Evropská unie
LZPS	Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení

Obsah

1	ÚVOD	1
2	ÚVOD DO PRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	2
2.1	PRÁVO SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	2
2.1	VÝVOJ PRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	3
2.2	PRÁVO SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ A OCHRANA ZÁKLADNÍCH LIDSKÝCH PRÁV A SVOBOD	5
2.3	SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ V EVROPSKÉ UNII	6
2.3.1	PRIMÁRNÍ PRÁVO EU V OBLASTI SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	7
2.3.2	SEKUNDÁRNÍ PRÁVO EU V OBLASTI SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	7
2.3.3	KOORDINACE SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ V EU	8
2.4	VZTAH VNITROSTÁTNÍHO A MEZINÁRODNÍHO PRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	9
2.5	SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ, SOCIÁLNÍ ZAOPATŘENÍ A SOCIÁLNÍ POMOC	9
3	DŮCHODOVÝ SYSTÉM	11
3.1	POJMY VÁZAJÍCÍ SE K DŮCHODOVÉMU SYSTÉMU	11
3.1.1	POJIŠTĚNÉ OSOBY	11
3.2	POJMY VÁZAJÍCÍ SE K VÝPOČTU DŮCHODŮ	12
3.2.1	DÁVKOVÁ FORMULE	12
3.2.2	DOBA POJIŠTĚNÍ	13
3.2.3	NÁHRADNÍ DOBA POJIŠTĚNÍ	14
3.3	DŮCHODOVÝ VĚK	14
3.4	DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	14
3.4.1	PRINCIPY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ	15
3.5	DOPLŇKOVÉ PENZIJNÍ SPOŘENÍ	16
3.6	STÁTNÍ PŘÍSPĚVEK VE DRUHÉM PILÍŘI	17
3.6.1	PŘEVOD PENZIJNÍHO SPOŘENÍ SE STÁTNÍM PŘÍSPĚVKEM DO DOPLŇKOVÉHO PENZIJNÍHO SPOŘENÍ	18
3.7	PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI	18
3.7.1	FONDY PENZIJNÍ SPOLEČNOSTI	19
4	DŮCHODY VYPLÁCENÉ Z DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ	21
4.1	STAROBNÍ DŮCHOD	21
4.1.1	ŘÁDNÝ STAROBNÍ DŮCHOD	22
4.1.2	PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD	22
4.1.3	PŘEDDŮCHOD	23
4.1.4	VÝPOČET VÝŠE STAROBNÍHO DŮCHODU	23
4.1.5	KRÁCENÍ PŘEDČASNÉHO STAROBNÍHO DŮCHODU	25

4.1.6	VALORIZACE DŮCHODŮ	26
4.1.7	ZVLÁŠTNÍ PŘÍSPĚVKY PO DOSAŽENÍ URČITÉHO VĚKU	26
4.2	INVALIDNÍ DŮCHOD	26
4.2.1	INVALIDITA	27
4.2.2	POTŘEBNÁ DOBA POJIŠTĚNÍ PRO INVALIDNÍ DŮCHOD	27
4.3	POZŮSTALOSTNÍ DŮCHODY	28
4.3.1	VDOVSKÝ A VDOVECKÝ DŮCHOD	28
4.3.2	SIROTČÍ DŮCHOD	29
5	<u>ŘÍZENÍ O PŘIZNÁNÍ STAROBNÍHO DŮCHODU</u>	30
5.1	PŘED ZAHÁJENÍM ŘÍZENÍ	30
5.2	DOPORUČENÉ ÚKONY PŘED ŽÁDOSTÍ O STAROBNÍ DŮCHOD	30
5.3	ŽÁDOST O STAROBNÍ DŮCHOD	31
5.4	ROZHODNUTÍ O PŘIZNÁNÍ STAROBNÍHO DŮCHODU	33
5.5	ŘÁDNÉ OPRAVNÉ PROSTŘEDKY PROTI ROZHODNUTÍ ČSSZ	33
5.6	MIMOŘÁDNÉ OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	35
5.7	VÝPLATA DŮCHODU	36
6	<u>ŘÍZENÍ O PŘIZNÁNÍ INVALIDNÍHO DŮCHODU</u>	36
7	<u>SLOVENSKÝ DŮCHODOVÝ SYSTÉM</u>	38
7.1	PRVNÍ PILÍŘ – DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	38
7.2	DRUHÝ PILÍŘ – DŮCHODOVÉ SPOŘENÍ	39
7.3	TŘETÍ PILÍŘ – DOPLŇKOVÉ DŮCHODOVÉ SPOŘENÍ	40
7.4	VÝPOČET VÝŠE MĚSÍČNÍHO DŮCHODU	41
7.5	POROVNÁNÍ SLOVENSKÉHO DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU S DŮCHODOVÝM SYSTÉMEM ČESKÉ REPUBLIKY	41
8	<u>ZÁVĚR</u>	44
9	<u>RESUMÉ</u>	46
	<u>SUMMARY</u>	46
10	<u>SEZNAM TABULEK</u>	47
11	<u>POUŽITÉ ZDROJE</u>	48
12	<u>PŘÍLOHY</u>	54

1 Úvod

Z důvodu stárnutí obyvatel a zvyšování výdajů na sociální zabezpečení je v posledních letech důchodový systém ČR výrazně probírán politiky, médii i širokou veřejností. Zvyšování výdajů na sociální zabezpečení důchodců je zároveň tím nejvyšším výdajem státního rozpočtu. Politici často hovoří u nutnosti reformy sociálního pojištění a důchodového systému a v minulosti o něj byli i pokusy, které byli však doposud marné.

V ČR nyní pobírá jakýkoliv typ důchodů asi 3,5 milionu důchodců, z čehož nejvíce tvoří lidé ve starobních důchodech s celkovým počtem asi 2,4 milionu důchodců.¹

Společně se stárnutím obyvatelstva, které je nutné zabezpečit delší dobu, než před několika lety, se musí zvýšit příjmy státní kasy. To je v praxi prováděno zvyšováním sociálního pojištění, ale zároveň i postupným navyšováním věku, který je nutný pro odchod do starobního důchodu.

Má bakalářská práce „Sociální zabezpečení důchodců v České republice“ si klade za cíl v první části analyzovat se právo sociálního zabezpečení a důchodový systémem ČR. Zde vysvětlují základní pojmy práva sociálního zabezpečení, její stručnou historii a současnou úpravu důchodového systému. Čtenáři má pomoci zorientovat se ve složité právní úpravě, kterou se nyní důchodový systém řídí.

V druhé části je popsán proces přiznání důchodu. Proces začíná žádostí na ČSSZ a v případě, že žadatel podá kasační stížnost proti rozhodnutí může skončit až u Nejvyššího správního soudu.

Poslední část bakalářské práce jsem věnoval popisu Slovenského důchodového systému, který prošel v roce 2005 reformou a následně jej porovnal s důchodovým systémem v ČR.

¹ ONDRÁČKOVÁ, Kamila. Kolik je u nás "důchodců"? Přibližně čtvrtina lidí pobírá nějaký důchod. *FinExpert.cz* [online]. 2018, 2018-02-26 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/vydelavame/kolik-je-u-nas- Duchodcu-priblizne-ctvrtina-lidi-pobira-nejaky- Duchod-1343827>

2 Úvod do práva sociálního zabezpečení

2.1 Právo sociálního zabezpečení

Pojem sociální zabezpečení je převzat nejspíše z ruského jazyku a objevil se teprve ve 20. století. Pojmu předcházelo označení chudinská péče, nejdříve se totiž péči o chudé věnovaly soukromé iniciativy (např. církve a obce), a až s vývojem času se péčí o chudé začal zabývat stát.

„Sociální politiku státu lze definovat jako soustavné a cílevědomé úsilí o změnu nebo o udržení a fungování svého sociálního systému.² V poslední době se v mezinárodním právu objevuje cíl zajistit vhodné podmínky pro rozvoj všech jednotlivců.³“

Social welfare state (česky: teorie sociálního státu) měla na vývoj práva sociálního zabezpečení, a jeho následnou právní úpravu velký vliv. Teorie sociálního státu se začala rozvíjet v 1. polovině 20. století. Teorie je realizována pomocí sociálního a zdravotního pojištění, následnými státními podporami a pomocí občanům (pomoc nemusí být jenom finanční, ale i věcná a služební). V roce 1948 byl na základě modelu národního pojištění formulovaném Williamem Beveridgem v Československu přijat zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění, díky kterému se sociální stát začal formovat i na našem území.⁴

„Právem sociálního zabezpečení označujeme soubor hmotně právních i procesně právních norem, které upravují jednotlivé systémy sociálního zabezpečení. Jedná se o právní předpisy regulující hmotné zajištění a služby, které stát zabezpečuje nebo poskytuje potřebným osobám, např. z důvodu vyššího věku, nepříznivého zdravotního stavu nebo nezaměstnanosti.⁵“

Právo sociálního zabezpečení řadíme do práva veřejného. Stát ukládá povinnost soukromým subjektům odvádět část svých zisků na sociální a zdravotní pojištění a v případě jejich neplnění ukládá sankce. Stát má tedy silnější postavení. Dalším znakem veřejného

² KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* – 2. aktualiz. vyd. PRAHA 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0, s. 23

³ VESELÝ, J. *Právo sociálního zabezpečení*. Chomutovická 1443, Praha 11: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4. s. 11

⁴ TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání. Praha: C. H. BECK. 2010. 382 s. ISBN: 978-80-7400-322-6. s. 18-20

⁵ TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání. Praha: C. H. BECK. 2010. 382 s. ISBN: 978-80-7400-322-6. s. 20

práva je výkon orgány veřejnými, hlavně pak správními. Do práva sociálního zabezpečení zasahují i orgány územní samosprávy.

V právu sociálního zabezpečení však nalezneme i prvky soukromého práva. Jedná se např. o smlouvu o poskytování sociální služby, která je ale také regulovaná veřejným právem, např. poskytovatel musí strpět kontrolu kvality svých služeb.⁶ Orgány sociálního zabezpečení v ČR jsou: ministerstvo práce a sociálních věcí, česká správa sociálního zabezpečení, okresní správy sociálního zabezpečení, ministerstvo vnitra, ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo obrany.⁷

2.1 Vývoj práva sociálního zabezpečení

Historie práva sociálního zabezpečení je velice stará a bohatá. Její základy můžeme vidět už v kmenových společenstvích. Zde silní jedinci zajišťovaly ochranu o staré a nemocné členy kmenu, namísto jejich vyhnání a nechání na pospas okolí.

Právo sociálního zabezpečení můžeme spatřovat i v otrokářských státech, zejména pak v římské společnosti. Císař zde nařídil bohatým občanům rozdávat svým otrokům chléb. Což vedlo alespoň k základnímu sociálnímu zabezpečení a jistotě jídla pro otroky.

V českých zemích právo sociálního zabezpečení můžeme ve středověku sledovat u žebráků. Žebrat totiž mohly pouze práce neschopní jedinci, kterým to přiznával patent z roku 1661. O nemocné pečovala hlavně církev. V roce 1868 bylo však všem obcím nařízeno, že pečovat o chudé, kterým bylo přiznáno domovské právo. Od tehdy musely obce žebrákům poskytovat ubytování a stravu.

Hlavním milníkem ve vývoji práva sociálního zabezpečení, který vedl k vývoji sociálního pojištění tak, jak ho známe dnes je rok 1883. V tomto roce v Německu nařídil Otto von Bismarck povinné nemocenské pojištění. Poté následovalo úrazové pojištění a v roce 1889 starobní a invalidní pojištění.⁸

„Po první světové válce v tehdejší Československé republice byl vydán zákon č. 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Nemocenské pojištění prováděly nemocenské pojišťovny, pojištění invalidní a starobní zajišťovala Ústřední

⁶ VESELÝ, J. *Právo sociálního zabezpečení*. Chomutovická 1443, Praha 11: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4. s. 11-12

⁷ Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

⁸ TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání. Praha: C. H. BECK. 2010. 382 s. ISBN: 978-80-7400-322-6. s. 15-20

sociální pojišťovna. Z pojištění se poskytovaly dávky v případě nemoci, mateřství, invalidity, stáří, ovdovění a osiřeni.⁹“

Po druhé světové válce byla situace komplikovaná, protože v důsledku inflace byly fondy sociálního pojištění znehodnoceny. V roce 1948 byl vydán zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění.

V dalších letech docházelo ke znárodnování a přijímání sovětských zákonů. Byly přijaty zákony:

- zák. č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění (platil až do konce roku 2008),
- zák. č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, který o několik let později nahradil zákon č. 101/1964 Sb., následně pak 121/1975 Sb., a v roce 1988 zákonem č. 100/1988 Sb., jehož některé části platily donedávna.
- od roku 2009 z. č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.
- zák. č. 103/1964 Sb., o sociálním zabezpečení družstevních rolníků.

Po revoluci v roce 1989 a přechodu k demokracii byly provedeny změny v právu sociálního zabezpečení. Byla například odstraněna diskriminace samostatně výdělečných osob. V oblasti práva sociálního zabezpečení byly přijaty tyto normy:

- zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění,
- zák. č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

V současnosti se stát stále více snaží pomáhat všem typům důchodců a přijímat zákony pro jejich zlepšení životní úrovně. Důležitými normami, které byly v poslední době přijaty jsou např.:

- zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
- zák. č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.¹⁰

V roce 2013 proběhla v ČR velká důchodová reforma, která se týkala starobních důchodů. Byly vytvořeny 3. pilíře důchodového systému. První pilíř se nazýval důchodové pojištění a byl (v současnosti i je) byl povinný pro všechny. Zaměstnanec odváděl 6,5 % ze své mzdy do tohoto pilíře, které dále spravoval stát.

⁹ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv – 2. aktualiz. vyd. PRAHA 10, 2014: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0, s. 29*

¹⁰ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv – 2. aktualiz. vyd. PRAHA 10, 2014: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0, s. 27-30*

Druhý pilíř se jmenoval důchodové spoření. Občan, který uzavřel smlouvu o druhém pilíři odváděl ze své mzdy 6,5 % výdělku. 3,5 % odváděl do povinného prvního pilíře a 3 % na individuální účet. K 3 %, které odevzdal na individuální účet bylo nutné odevzdávat dobrovolně ještě 2 %. Poté, co občan začal pobírat důchod, byl mu vyplácen klasický důchod z důchodového spoření. Činnost druhého pilíře byla ukončena.

Třetí pilíř, který se jmenuje doplňkové penzijní spoření. Třetí pilíř je dnes po několika změnách funkční. Pojištěnec odevzdává finance penzijní společnosti, která je ukládá na jemu vybraný investiční fond (v současnosti 4 druhy). Stát navíc pojištěnci přispívá každý měsíc příspěvkem podle výše odevzdaných financí na účet penzijní společnosti.¹¹

2.2 Právo sociálního zabezpečení a ochrana základních lidských práv a svobod

Stát, který chrání první generaci lidských práv bývá označován státem právním a stát, který chrání druhou generaci lidských práv se nazývá stát demokratický. Právo sociálního zabezpečení spadá do třetí generace lidských práv. Stát, který takto nabytá práva jednotlivce chrání se nazývá státem sociálním.¹²

Právní stát zaručuje svým občanům právní řád, který dodržují jak občané, tak instituce státu. Orgány veřejné moci se zavazují k tomu, že nebudou zasahovat do osobní sféry svých občanů, a v případě že do osobní sféry zasahovat budou učiní tak pouze na základě a v mezích zákona.

Druhou generaci lidských práv, tedy demokratických, najdeme v čl. 17 až čl. 23 LZPS. Jedná se např. o:

- „*Svobodu projevu a právo na informace.*
- *Petiční právo je zaručeno.*
- *Právo pokojně se sdružovat.*¹³“

A konečně práva sociální v LZPS nalezneme v hlavě čtvrté společně s právy hospodářskými a kulturními, konkrétně v člancích 30 – 32. Práva sociální jsou nejmladší generace lidských práv. Jejich provádění není spojeno s ústavními zákony, jako u první a druhé generace lidských práv, nýbrž se zákony běžnými. Je nutno zmínit, že v mnoha

¹¹ *Důchodová reforma 2013* [online]. Praha: Finanční rádce, 2014 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: http://www.ministerstvofinanci.cz/detail-clanku/71_duchodova-reforma-2013.html

¹² VESELÝ, J. *Právo sociálního zabezpečení*. Chomutovická 1443, Praha 11: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4. s. 13-14

¹³ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Čl.: 17, 18, 19.

ústavách najdeme označení konkrétního státu státem právním a demokratickým, málo kdy pak státem sociálním (v současnosti se sociálním státem prohlašuje např. Španělsko). Avšak sociálním státem je každý stát, který třetí generací práv přijímá svými zákony, či mezinárodními smlouvami.¹⁴

Příkladné články práv sociálních LZPS:

- „*Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jako i při ztrátě živitelé (příznání starobních, invalidních a pozůstalostních důchodů).*
- *Každý má právo na ochranu zdraví.*
- *Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající pracovní podmínky.*¹⁵“

2.3 Sociální zabezpečení v Evropské unii

Každý člen EU musí mít systém sociálního zabezpečení, volba struktury je však na něm – v EU se objevují dva modely. Systémy sociálního zabezpečení členských států EU se dělí na sociální pojištění a sociální pomoc. V EU existují státy s převahou sociálního pojištění, které je doplněno sociální pomocí, nebo státy ve kterých hraje významnou roli sociální pomoc.¹⁶

Původně se v EU zamýšlelo provést sjednocení systému sociálního zabezpečení ve všech členských státech, avšak velké rozdíly v systémech a i jistá neochota členských zemí vedla k závěru, že úplné sjednocení neproběhlo, a ani se v blízké budoucnosti neplánuje. Za účelem udržení volného pohybu osob (jež je jedním z hlavních pilířů Evropské unie) byl vytvořen právní rámec sociálního zabezpečení pro členské státy EU.¹⁷

Za základní dokument sloužící k ochraně sociálních práv lze označit Evropskou sociální chartu přijatou Radou Evropy v roce 1961. Ratifikace Evropské sociální charty znamenala zájem a snahu zemí pokusit se o dohodu a harmonizaci základních sociálních problémů a přispět k odstranění mezinárodních konfliktů, které mohly vzniknout. Evropská

¹⁴ VESELÝ, J. *Právo sociálního zabezpečení*. Chomutovická 1443, Praha 11: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4. s. 13-14

¹⁵ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Čl.: 30, 31, 32.

¹⁶ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4. s. 160

¹⁷ ONDROVÁ, Kristýna. *Odvoody pojistného na sociální a zdravotní pojištění v členských zemích Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 100 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Řada teoretická, Edice S = Acta Universitatis Brunensis. Iuridica; č. 446. ISBN 978-80-210-6593-2. s. 50-51

sociální charta zakotvuje např. právo na spravedlivé pracovní podmínky, právo na sociální zabezpečení a právo rodiny na sociální, právní a ekonomickou ochranu. Česká republika ratifikovala Evropskou sociální chartu v roce 1998.¹⁸

Značné změny v oblasti sociálního zabezpečení zavedla také Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o EU a Smlouvu o založení Evropského společenství, se kterou vstoupila i v platnost Listina základních práv EU. Ta stanovila základní lidská práva všem občanům EU, jako jsou např. důstojnost, svoboda, rovnost. Sociální práva upravuje hlava IV Listiny základních práv EU, sociální zabezpečení a sociální pomoc.

2.3.1 Primární právo EU v oblasti sociálního zabezpečení

V současnosti máme v primárním právu EU v oblasti sociálního zabezpečení dva základní právní prameny – Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o fungování Evropské unie. Nejdůležitější ustanovení se týkají zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti a volného pohybu osob. Volný pohyb osob lze pojímat z hlediska volného pohybu pracovníků a volného pohybu osob z hlediska sociálního zabezpečení, který umožňuje v této oblasti orgánům EU přijímat opatření týkající se sociálního zabezpečení v obecné rovině.

2.3.2 Sekundární právo EU v oblasti sociálního zabezpečení

Jak již bylo zmíněno výše orgány EU jsou zmocněny přijímat akty práva sekundárního v oblasti sociálního zabezpečení. V této oblasti práva se vždy jednalo o koordinační nařízení.

Příprava nových koordinačních nařízení započala v 90. letech a účinnost tato právní úprava nabyla 1. května 2010. Aktuálně obsahuje nařízení:

- nařízení č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení,
- nařízení č. 2009/987, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení 883/2004.

I přes svoji relativně krátkou účinnost doznala výše zmíněná nařízení značných změn např. v roce 2011, kdy se nařízení začala uplatňovat i vůči osobám třetích zemí.¹⁹

Nařízení se vztahuje na osoby, které jsou:

¹⁸ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4. s. 159-163

¹⁹ ONDROVÁ, Kristýna. *Odvoody pojistného na sociální a zdravotní pojištění v členských zemích Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 100 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Řada teoretická, Edice S = Acta Universitatis Brunensis. Iuridica; č. 446. ISBN 978-80-210-6593-2. s. 50-53

- „státními příslušníky členského státu, osobami bez státní příslušnosti a uprchlíky bydlící v některém členském státě, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům jednoho nebo více členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé;
- také na pozůstalé osob, které podléhaly právním předpisům jednoho nebo více členských států, a to bez ohledu na jejich státní příslušnost, jsou-li jejich pozůstalí státními příslušníky členského státu nebo osobami bez státní příslušnosti anebo uprchlíky bydlícími na území členského státu.²⁰“

Věcně se nařízení vztahuje např. na:

- dávky v nemoci;
- dávky ve stáří;
- dávky v případě invalidity;
- pohřebné.²¹

2.3.3 Koordinace sociálního zabezpečení v EU

Úkolem koordinace sociálního zabezpečení v EU je odstranit alespoň základní problémy, jimiž jsou:

- „zabránit konfliktům právních řádů, pozitivním i negativním;
- odstranit nerovné zacházení na základě státní příslušnosti, tedy všechny formy přímé i nepřímé diskriminace vlastních státních příslušníků vůči cizím,
- napravit přerušování běhu doby pojištění pracovníků z důvodů jeho pohybu přes hranice;
- odstranit teritoriální požadavky na výplatu dávek.²²“

K odstranění základních sociálních problémů občanů EU zavádí nařízení 883/2004 a nařízení 2009/987 pět základních principů:

- „princip rovného zacházení,
- princip sčítání dob pojištění,

²⁰ KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. 289 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-692-0. s. 40

²¹ KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. 289 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-692-0 s. 40

²² ONDROVÁ, Kristýna. *Odvozy pojistného na sociální a zdravotní pojištění v členských zemích Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 100 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Řada teoretická, Edice S = Acta Universitatis Brunensis. Iuridica; č. 446. ISBN 978-80-210-6593-2. s. 50

- *princip zachování nabytých práv,*
- *princip aplikace jednoho právního řádu.²³“*

2.4 Vztah vnitrostátního a mezinárodního práva sociálního zabezpečení

Vztah mezi národním právem a právem EU je určen základními zásadami právního řádu. Nejdůležitější zásadou pro tento vztah je zásada aplikační přednosti unijního práva před národním právem, podle které platí, že evropské právo má vždy přednost před právními řády členských zemí. S tímto vztahem úzce souvisí pojem subsidiarity (podpůrnosti), který stanoví, že orgány EU začnou vykonávat svou pravomoc až v případě, kdy členské státy nejsou schopné jednat efektivně.

Pro právo sociálního zabezpečení mají velký význam smlouvy bilaterální i multilaterální. Bilaterální (dvoustranné) smlouvy zpravidla uzavřela ČR pro stejné zacházení občanů ČR s občany smluvního státu (např. Sdělení MZV č. 267/1997 Sb., Smlouva mezi ČR a Švýcarskou konfederací o sociálním zabezpečení).

V poslední části porovnávám důchodový systém ČR a důchodový systém Slovenské republiky, považuji proto za vhodné zmínit sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 228/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi ČR a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení. Sdělení nám upravuje, že doba pojištění před rozdělením Československé federativní republiky započítává ten stát, na jehož území měl zaměstnavatel sídlo.²⁴

Multilaterální (vícestranné) smlouvy bývají výsledkem činnosti mezinárodních organizací. Jedná se např. o smlouvy Mezinárodní organizace práce atd.²⁵

2.5 Sociální pojištění, sociální zaopatření a sociální pomoc

Ačkoliv by se mohlo zdát, že se jedná o shodné pojmy s jinými názvy, není tomu tak. Je proto důležité si je alespoň trochu přiblížit.

„Sociálním pojištěním rozumíme finanční systém, kterým se člověk sám (nebo někdo jiný jej) povinně zajišťuje pro případ budoucí sociální události tak, že odkládá část své osobní spotřeby.²⁶“

²³ ONDROVÁ, Kristýna. *Odvozy pojistného na sociální a zdravotní pojištění v členských zemích Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 100 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Řada teoretická, Edice S = Acta Universitatis Brunensis. Iuridica; č. 446. ISBN 978-80-210-6593-2. s. 51

²⁴ Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 228/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi ČR a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení

²⁵ KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. 289 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-692-0. s. 40-45

Sociální pojištění může být krátkodobé (např. pojištění v nemoci), nebo dlouhodobé (např. pojištění ve stáří). Sociální pojištění má základní znaky, jimiž jsou:

- zákonem stanovená povinnost,
- stanovení plátců pojistného (např. zaměstnavatel za zaměstnance),
- stanovení povinně pojištěných osob (např. každý zaměstnanec),
- podmínky vzniku nároku výplaty pojistného (např. dosažení věku),
- stanovení způsobu správy financí vybraných, či vyplácených v sociálním pojištění.

Sociálním zaopatřením rozumíme poskytnutí financí v zákonem stanovených podmínkách (např. při smrti rodičů nezletilého dítěte). Sociální zaopatření je uplatňováno na základě zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Nárok na státní sociální podporu vzniká splněním zákonem stanovených podmínek, přičemž mezi ně nepatří povinnost před nárokem na dávku platit pojistné.

Sociální pomoc je pomoc státu osobám, kteří se ocitly v těžké životní situaci. Osoby navíc nejsou schopny řešit situace, ve kterých se ocitly samy, nebo s pomocí svých nejbližších. Zároveň platí, že jim není vyplácena státní sociální podpora, či je nedostatečná. Znaky sociální pomoci jsou:

- způsob ověření nouze,
- podmínky vzniku a doby trvání,
- ten, kdo dávku čerpá do systému nepřispívá,
- finance spravuje stát.

Sociální pomoc funguje tedy na principu subsidiarity (nejdříve se má postarat dotyčná osoba, nebo jeho rodina, a až poté stát) a na principu obligatornosti (musí být splněny zákonem stanovené podmínky). Sociální pomoc je úzce spjatá se zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

Sociální pomoc nemusí být pouze finanční, ale může být i věcná, nebo formou sociálních služeb. Sociálními službami jsou typicky azylové domy, domovy pro seniory.²⁷

²⁶ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0, s. 24

²⁷ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013 468 s., ISBN: 978-80-7387-0, s. 24-26

3 Důchodový systém

Důchodový systém České republiky se skládá ze 2. pilířů důchodového pojištění. 1. pilíř je založen na povinném důchodovém pojištění podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a 2. pilíř je založen na dobrovolném penzijním spoření podle zákona č. 427/2011 Sb.²⁸ Dalšími důležitými zákony důchodového pojištění jsou zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení a vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění.

3.1 Pojmy vázající se k důchodovému systému

Pro správné pochopení důchodového pojištění a následný správný výpočet výše důchodů je třeba objasnit si základní pojmy důchodového systému.

3.1.1 Pojištěné osoby

V důchodovém pojištění rozlišujeme dva okruhy pojištěných osob – povinně pojištěné osoby a dobrovolně pojištěné osoby. Důchodového pojištění se účastní fyzické osoby uvedené v § 5 a § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

3.1.1.1 Povinně pojištěné osoby

Povinně pojištěné osoby dělíme do dvou skupin.

1. Pro první skupinu platí, že pokud se osoba účastní nemocenského pojištění je účastněna i důchodového pojištění. To neplatilo v letech 2009-2011, kdy zákon vyjmenovával osoby, které byly účastněny pouze důchodového pojištění. V těchto letech platily osoby důchodové pojištění pouze pokud výše jejich příjmu dosahovala zákonem stanovený rozhodný příjem. Ten byl v roce 2009 5 900,- Kč, v roce 2010 6 000,- Kč a v roce 2011 6 200,- Kč. Jednalo se hlavně např. o společníky, kteří mimo svůj hlavní pracovní poměr vykonávali činnost pro tyto společnosti za odměnu.
2. Druhou skupinu tvoří pojištěnci, za které hradí pojištění stát např. invalidé, kteří pobírají invalidní důchod pro invaliditu 3. stupně, studenti středních nebo vysokých škol po dobu 6 let tohoto studia po dosažení 18 let věku.

²⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV [cit. 2018-10-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>

3.1.1.2 Dobrovolně pojištěné osoby

Dobrovolně jsou účastny na důchodovém pojištění převážně osoby samostatně výdělečně činné. Výdělečnou činnost musí pojištěnec provozovat jako svou hlavní činnost. Příjmy z ní jsou tedy hlavní a jediné zdroje příjmů pojištěnce. Podmínkou je věk 18 let a podání Přihlášky k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění u OSSZ (Příloha č. 1). Důvody přihlášení mohou být dva – na základě kvalifikovaného důvodu, nebo bez udání důvodů.

Kvalifikovanými důvody jsou:

- „vedení v evidenci krajské pobočky úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání po dobu, kdy náleží podpora v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci,
- studium na střední nebo vysoké škole v České republice, s výjimkou doby první šesti let tohoto studia po dosažení 18 let věku před r. 2010,
- výdělečná činnost v cizině po 31. 12. 1995,
- výkon dlouhodobé dobrovolnické služby,
- výkon činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, tj. zaměstnavatele, jehož sídlo je na území nesmluvního státu,
- výkon funkce poslance Evropského parlamentu,
- pobyt v cizině z důvodu následování manžela, který působil v diplomatických složkách.“²⁹

3.2 Pojmy vázající se k výpočtu důchodů

Před samotným výpočtem výše důchodu je třeba objasnit si několik základních pojmů, které s výpočtem úzce souvisí.

3.2.1 Dávková formule

Zákonem vymezený postup, kterým se stanoví základ pro vyměření důchodové dávky a následné vyměření dávky samotné, a to za pomoci přesně daných matematických postupů. K vypočtení dávky je zapotřebí základní výměra a procentní výměra.³⁰

²⁹ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2.*, aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 216-217

³⁰ HALÍŘOVÁ, Gabriela a Petra MOLETÍKOVÁ. *Praktikum z práva sociálního zabezpečení. 4. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2015.* Praha 2: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-090-1. s. 49

3.2.1.1 Základní výměra

Základní výměra je stanovena přesně danou částkou pro všechny typy důchodů. Její výše je vždy upravena vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí (to neplatilo do roku 2012, do kdy byla upravována nařízením vlády o zvyšování důchodů).

Rok	Výše základní výměry
2016	2 440 Kč
2017	2 550 Kč
2018	2 700 Kč
2019	3 270 Kč

(Tab. 1 – Přehled výše základní výměry v letech 2016-2018)³¹

3.2.1.2 Procentní výměra

Procentní výměra je stanovena procentem z výpočtového základu. Procentní výměra souvisí s dobou pojištění (v případě důchodů přímých) a s procentní výměrou důchodu zemřelého (v případě důchodů pozůstalostních).³²

„Procentní výměra činí 0,9% výpočtového základu za prvních 360 kalendářních dnů a 1,5% výpočtového základu od 361. dne. Za každý rok doby pojištění se procentní výměra starobního důchodu z výpočtového základu zvyšuje o 1,5 procenta. Takže čím déle někdo pracuje, tím vyšší má pak důchod.“³³

3.2.2 Doba pojištění

Dobou pojištění je v § 11 zákona o důchodovém pojištění definována doba po 31. prosinci 1995 doba účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 a odst. 4 a v § 6

³¹ Základní výměra důchodu [online]. Brno: Duchody-duchodci.cz, 2018 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/zakladni-vymera-duchodu.php>

³² PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. U Průhonu 22, Praha 7: GRADA Publishing, a. s., 2012. ISBN: 978-80-247-4090-4. s 14-15

³³ Důchodová kalkulačka výše důchodu [online]. Brno: Duchody-duchodci.cz, 2018 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/starobni-duchod-vypocet.php>

(dobrovolně pojištěné osoby), za kterou bylo v ČR zapláceno pojistné. Do doby pojištění je zahrnuta i doba zaměstnání získaná před 1. lednem 1996.³⁴

3.2.3 Náhradní doba pojištění

Doba stanovená zákonem, která se hodnotí, jako by byla dobou pojištění. Podmínkou je doba trvání pojištění alespoň jeden rok.

Pro ČR je typické, že má široký okruh náhradních dob pojištění. Zákon jich přiznává devět. Plný výčet viz. příloha č. 2.³⁵

3.3 Důchodový věk

Pro čerpání dávek starobního důchodu je důležité dosažení důchodového věku. Důchodový věk závisí na pohlaví a u žen na počtu vychovaných dětí.

Horní hranice důchodového věku pro osoby narozené po roce 1971 je stanovena na 65 let. Zákon nám pak zvláště stanoví důchodový věk pro pojištěné osoby narozené v letech 1936-1971 (viz. Příloha č. 3).³⁶

3.4 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění je hlavním pilířem důchodového systému ČR. Každému, kdo se dožije důchodového věku je vyplácen důchod právě z důchodového pojištění. V současnosti je až 95 % výdajů na starobní důchody poskytováno z důchodového pojištění. Dávky hrazené z důchodového pojištění jsou často jediným příjmem důchodců ve stáří.³⁷

Výdaje z rozpočtu důchodového pojištění musí stát hradit povinně, vyplácení tedy nesmí ukončit, ani nijak přerušit. Stát však může výšku důchodů upravovat, aby zajistil trvalou udržitelnost pilíře důchodového pojištění. Hlavní příčinou regulace je postupné stárnutí obyvatel a klesající porodnost, v jehož důsledku ubývá počet ekonomicky aktivních obyvatel. Ubývá tedy příjmů a přibývá výdajů v rozpočtu důchodového pojištění. V budoucnu

³⁴ HALÍŘOVÁ, Gabriela a Petra MOLETÍKOVÁ. *Praktikum z práva sociálního zabezpečení*. 4. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2015. Praha 2: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-090-1. s. 51-52

³⁵ ČERNÁ, Jana a Antonín VACÍK. *Právo sociálního zabezpečení*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-019-2 s. 76-77

³⁶ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

³⁷ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 11

lze tedy očekávat několik změn, např. snižování důchodů, prodlužování věku odchodu do důchodu, nebo zvyšování výše pojistného.³⁸

Důchodové pojištění poskytuje stát (konkrétně ČSSZ). Pojistné se po vybrání odevzdá na zvláštní účet státního rozpočtu. Systém financování funguje způsobem „pay as you go“ (často označované taky jako průběžné financování), který znamená, že průběžně vybírané pojistné se ihned přerozděluje mezi pojištěnce, kteří pobírají dávky vybírané ze systému důchodového pojištění.³⁹

Veškeré finance, které na účet přijdou zároveň i odejdou. Nevzniká žádná finanční rezerva. Tento systém se v poslední době využívá proto, aby nebylo státem zneužíváno povinných příspěvků k uhrazení jiných činností orgánů veřejné moci.⁴⁰

3.4.1 Principy důchodového pojištění

Principy důchodového pojištění se formovali v průběhu historie, která je v ČR velice rozmanitá. Ve 20. letech dvacátého století, v Československé republice bylo přijato mnoho právních předpisů v oblasti důchodového systému, které oblast důchodového systému značně rozšířily. Tím nejdůležitějším rozšířením bylo zavedení povinného důchodového pojištění i pro osoby samostatně výdělečně činné. Tato událost nám zavádí jeden z nejdůležitějších principů důchodového pojištění současnosti, kterým je **princip povinné účasti**, tedy že účast prakticky všech ekonomicky aktivních osob na důchodovém pojištění je povinná.⁴¹

V ČR si nikdo nemůže zažádat o odebrání z evidence platičů pojištění a přestat ho platit. O odebrání si nemůže zažádat ani v případě, že by prokázal schopnost naspořit s peníze na zajištění svého stáří. Naopak člověk, který ještě není povinen platit důchodového pojištění se může dobrovolně přihlásit a důchodového pojištění se účastnit.⁴²

Dalším principem je **princip jednotné úpravy**. Znamená, že pro všechny skupiny pojištěnců platí stejná právní úprava. Nemáme tedy rozdílnou právní úpravu pro zaměstnance, osoby samostatně výdělečně činné apod., jako tomu bylo do roku 1992. Dříve byla například

³⁸ SCHNEIDER, Ondřej. Jaký důchod nás čeká? Alternativy vývoje státního průběžného důchodového systému. *Krátká studie 7/2012* [online]. Politických vězňů 7, Praha 1: Národohospodářský ústav AVČR, 2012, , 10 [cit. 2019-02]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/documents/kratka_studie_2012_07.pdf

³⁹ VESELÝ, J. *Právo sociálního zabezpečení*. Chomutovická 1443, Praha 11: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4. s. 65-66

⁴⁰ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2.*, aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0, s. 73-75

⁴¹ PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. U Průhonu 22, Praha 7: GRADA Publishing, a. s., 2012. ISBN: 978-80-247-4090-4. s 11

⁴² TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání. Praha: C. H. BECK. 2010. 382 s. ISBN: 978-80-7400-322-6. s. 143-145

zvláštní právní úprava pro družstevní rolníky, či pro osoby ve služebním poměru. Zvláštní právní úpravy některých skupin osob jsou stále uplatňovány v jiných státech (např. v Polštin učitelé získají nárok na důchod po 25 letech v zaměstnání).⁴³

Princip obligatornosti dávek znamená, že každý kdo splní zákonem stanovené podmínky má právní nárok na vyplácení dávek.

Na princip obligatornosti přímo navazuje **princip zajištění soudní ochrany**. Každý si tedy může zažádat o přezkum u krajského soudu ve věcech důchodového pojištění, nebo výplaty důchodů.

Lidé s vyššími příjmy musí strpět **princip solidarity** vůči osobám s nižšími příjmy. V praxi to znamená to, že od určité částky příjmů se vyměřovací základ již nezvyšuje. Platí zde i solidarita mezi ekonomicky aktivními občany s těmi, kteří pobírají důchod.

Vyplácení důchodů je garantováno státem. Garance vyplývá z **principu povinné výplaty důchodů**, který je uzákoněn v zákoně o státním rozpočtu.

Aby důchody nezůstaly malé při zvyšování cen a minimálních nároků na život uplatňuje se **princip dynamičnosti**. Díky tomuto principu jsou důchody průběžně navyšovány.

Pro ČR je typický **princip náhradní doby pojištění**. V ČR je platí široký okruh náhradních dob pojištění, tedy dob, kdy pojištěnec nemusí hradit pojistné, ale přesto se mu započítává daná doba pro pozdější výpočet výše důchodů.⁴⁴

3.5 Doplnkové penzijní spoření

Doplnkové penzijní spoření je druhým pilířem důchodového systému České republiky. Pilíř byl zaveden 1. ledna 2013 zákonem č. 427/2011 Sb., o doplnkovém penzijním spoření. Doplnkové penzijní spoření nahradilo penzijní spoření se státním příspěvkem, které bylo možné uzavřít od roku 2004 do listopadu 2012.

Ti, kteří smlouvu o penzijním spoření se státním příspěvkem podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním spoření se státním příspěvkem uzavřeli mohou v pojištění pokračovat, v současnosti však smlouvu uzavřít nelze.

⁴³ MITREGA, Jan. *Právní úprava důchodového pojištění v České a Polské republice*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce JUDr. Jana Zemanová s. 50

⁴⁴ PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. U Průhonu 22, Praha 7: GRADA Publishing, a. s., 2012. ISBN: 978-80-247-4090-4. s 11-13

Druhý pilíř je charakterizován:

- **fondovým financováním** – účastník ukládá peníze na účet penzijní společnosti, které je zhodnocuje na kapitálovém trhu. Po celou dobu zůstávají finance majetkem pojištěnce a po skončení spoření jsou mu vypláceny dávky z naspořených financí.
- **individuální účet** – peníze každého pojištěnce jsou odděleny od financí ostatních pojištěnců (na rozdíl od prvního pilíře, kde jsou všechny finance spravovány na jednom účtu).
- **ekvivalence** – vyplacené dávky jsou rovny příspěvkům účastníka.
- **definování příspěvků** – výše pojištění je definována, od ní se poté odvíjí dávky.
- **dobrovolnost** – každý se může stát pojištěncem za zákonem stanovených podmínek, nebo kdykoliv pojištění zrušit a z pilíře vystoupit.⁴⁵

3.6 Státní příspěvek ve druhém pilíři

V roce 2019 přispívá stát každému účastníkovi ve druhém pilíři na důchod částkou odvíjející se od výše jeho příspěvku. Výše příspěvku roste přímou úměrou s výší příspěvku a jeho horní hranice je omezená:

Měsíční vklad	Státní příspěvek v roce 2019
100 Kč	0 Kč
200 Kč	0 Kč
300 Kč	90 Kč
400 Kč	110 Kč
500 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč
700 Kč	170 Kč

⁴⁵ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 84

800 Kč	190 Kč
900 Kč	210 Kč
1 000 Kč	230 Kč
1 500 Kč	230 Kč
2 000 Kč	230 Kč
3 000 Kč	230 Kč

(Tab. 2 – Výše příspěvku ve druhém pilíři)⁴⁶

3.6.1 Převod penzijního spoření se státním příspěvkem do doplňkového penzijního spoření

Poté, co doplňkové penzijní spoření nahradilo penzijní spoření se státním příspěvkem vznikli tzv. transformační fondy, které nahradili původní penzijní fondy. Na těchto fondech vedou penzijní společnosti finance pojištěnců, kteří si založili pojištění podle zákona o penzijní spoření se státním příspěvkem. Tím se oddělili finance starých a nových pojištěnců. Do transformovaného fondu je možné vstoupit pouze na základě uzavření smlouvy o penzijním spoření se státním příspěvkem.

Pojišťovna z transformovaných fondů vyplácí dávky vyplývající z penzijního spoření. Pojišťovny hospodaří s fondy tak, aby neklesla nominální hodnota financí na fondu uložených. Lze tedy očekávat menší výnosnost, než u účastnických fondů doplňkového penzijního spoření.

Pojištěnci, kteří mají finance uložené na transformovaném fondu mohou přestoupit do účastnického fondu doplňkového penzijního spoření. Tento krok je nenávratný a je možný pouze u penzijní společnosti, u které je transformační fond veden.⁴⁷

3.7 Penzijní společnosti

Finance pojištěnců jsou vedeny na účastnických fondech, které spravují penzijní společnosti. Penzijní společnost musí splnit zákonem stanovené podmínky, aby získala

⁴⁶ Příspěvek na penzijní připojištění 2019: až 230,- Kč. *Sociální podpora, dávky a příspěvky od pojišťoven 2019* [online]. Praha 4 - Modřany, 2019, 15.1.2019 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.prispevky.cz/ostatni/penzijni-pripojisteni>

⁴⁷ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 94-95

příslušnou licenci pro provozování doplňkového penzijního spoření. Licenci uděluje Česká národní banka po splnění následujících podmínek:

- akciová společnost se sídlem v České republice,
- počáteční kapitál alespoň 50 milionů Kč.

Předmětem činnosti je shromažďování příspěvků pojištěnce, příspěvků zaměstnavatele a státních příspěvků, hospodaření s majetkem v účastnických fondech a vyplácení dávek doplňkového penzijního spoření.⁴⁸

Aktuálně v doplňkovém penzijním spoření působí 8 penzijních společností. Jedná se o:

1. Allianz penzijní společnost, a. s.;
2. AXA penzijní společnost, a. s.;
3. Conseq penzijní společnost, a. s.;
4. Česká spořitelna – penzijní společnost, a. s.;
5. ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB;
6. KB Penzijní společnost, a. s.,
7. NN Penzijní společnost, a. s.;
8. Penzijní společnost České pojišťovny, a. s.;⁴⁹

3.7.1 Fondy penzijní společnosti

Penzijní společnost musí povinně založit a vést konzervativní fond. Konzervativní fond slouží k maximálnímu uchování finančních prostředků. Penzijní společnost by neměla konzervativním fondem investovat do rizikových situací, a měla by se pokusit o to, aby hodnota naspořených financí byla co nejstabilnější.

Do konzervativního fondu musí penzijní společnost převést všechny finance pojištěnce nejdéle pět let před vznikem nároku na dávky, od této chvíle jsou všechny finance pojištěnce vedeny pouze na konzervativním fondu, odkud se vede i jejich výplata. Avšak

⁴⁸ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 86-87

⁴⁹ Aktuálně působící penzijní společnosti v ČR - rok 2015. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Praha 1, 2015, 27.1.2015 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplnekove-penzijni-sporeni-a-p/penzijni-spolecnosti/2015/aktualne-pusobici-penzijni-spolecnosti-v-20344>

v případě, že pojištěnec odmítne převedení financí na konzervativní fond musí pojišťovna jeho rozhodnutí respektovat a upozornit ho na případná rizika.⁵⁰

Dobrovolně může penzijní společnost založit účastnické fondy. Ty se na trhu snaží působit víc dravě, než konzervativní fond a snaží se účastníkům zajistit co nejvyšší výnos. K tomu využívají:

- „investiční cenné papíry,
- nástroje peněžního trhu,
- cenné papíry kolektivního investování,
- deriváty a
- vklady.“⁵¹

3.7.1.1 Investiční strategie

Mezi účastnickými fondy je možno přestupovat a snažit se o maximalizaci výnosu naspořených financí. K tomu slouží tři investičních strategií.

Konzervativní strategie se snaží o maximalizaci finanční jistoty. Konzervativní fondy investují hlavně do dluhopisů, které nezajišťují velké výnosy. Konzervativní strategie zajistí výplatu vložených financí navýšených o státní příspěvky. Konzervativní strategie se doporučuje lidem, kteří nechtějí podstupovat vysoká rizika a lidem ve věku okolo 55 let, kteří budou penzijní spoření teprve uzavírat.

Vyvážená strategie způsobuje kolísání financí. Několik let po sobě mohou úspory jít do mínusu a naopak některé roky mohou dosáhnout vyšších výnosů. Finance jsou investovány do dluhopisů a zároveň i do akcií, hotovosti a nemovitostí. Finance by měly být více zhodnoceny než v konzervativní strategii. Tato strategie se doporučuje lidem ve věku 45 až 55 let.

Dynamická strategie se snaží o maximální výnos investovaných financí. Finance jsou investovány hlavně do akcií a nemovitostí. Tato strategie je nejvíce riziková a je doporučována osobám mladším 45 let.⁵²

⁵⁰ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 88-90

⁵¹ RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5. s. 89

⁵² TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání. Praha: C. H. BECK. 2010. 382 s. ISBN: 978-80-7400-322-6. s. 157-167 s. 297

4 Důchody vyplácené z důchodového pojištění

Z důchodového pojištění jsou vypláceny důchody:

- starobní,
- invalidní,
- vdovský a vdovecký,
- sirotčí.

Výše uvedené důchody se dělí na:

- 1 důchody přímé (starobní a invalidní),
- 2 důchody odvozené (vdovský, vdovecký a sirotčí – tedy pozůstalostní důchody).

Výše přímých důchodů se vypočítává z dob pojištění a z výše výdělků (tzv. výpočtového základu), kdežto důchody odvozené se stanovují z přímých důchodů, které pobíral zemřelý nebo na které by měl nárok.

Důležité je také upozornit na rozdílnost pojmů:

- *„nárok na důchod – který vzniká dnem splnění podmínek stanovených zákonem o důchodovém pojištění pro příslušný druh důchodu. Při více podmínkách vzniká dnem splnění poslední podmínky.*
- *nárok na výplatu důchodu – který vzniká splněním podmínek stanovených zákonem o důchodovém pojištění pro vznik nároku na důchod a na jeho výplatu a podáním žádosti o přiznání nebo vyplácení důchodu.“⁵³*

4.1 Starobní důchod

Jedná se o nejčastější druh důchodu. Jeho úkolem je zajištění občanů ve stáří. Starobní důchod můžeme rozdělit na dva typy:

- řádný starobní důchod,
- předčasný starobní důchod.

Pro pobírání starobního důchodu musí být splněny tyto podmínky:

- splnění doby pojištění,

⁵³ PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. U Průhonu 22, Praha 7: GRADA Publishing, a. s., 2012. ISBN: 978-80-247-4090-4. s 15

- dosažení důchodového věku.

4.1.1 Řádný starobní důchod

Řádný starobní důchod je upraven § 26 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Nejenže dochází postupně ke zvyšování věkové hranice pro odchod do starobního důchodu, navyšuje se však i potřebná doba pojištění. Potřebná doba pojištění byla před rokem 2010 25 let. Navyšuje se postupně takto:

<2009	25
2010	26
2011	27
2012	28
2013	29
2014	30
2015	31
2016	32
2017	33
2018	34
2018<	35

(Tab. 3 – Potřebná doba pojištění pro odchod do řádného starobního důchodu)⁵⁴

V literatuře a tisku můžeme někdy naléznout slovní spojení „první důchodová reforma“, která proběhla v roce 2010. Ta souvisela s postupným zvyšování potřebné doby pojištění a postupným zvyšováním věku odchodu do starobního důchodu.⁵⁵

4.1.2 Předčasný starobní důchod

Občan si může zažádat o starobní důchod ještě před dosažením důchodového věku, je mu však snížena výše důchodu procentní výměrou. Výše procentního snížení závisí na věku, kdy občan žádá o předčasný důchod.

⁵⁴ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění § 29

⁵⁵ *Co se změnilo v důchodovém pojištění od 1. 1. 2010* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2009 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2009/2009-12-11-co-se-zmeni-v- Duchodovem-pojistenim-od-1-1-2010.htm>

Předčasný starobní důchod je upraven § 31 zákona o důchodovém pojištění. Nárok na předčasný starobní důchod má každý, kdo získal potřebnou dobu pojištění pro odchod do řádného starobního důchodu a do řádného starobního důchodu mu chybí

- a) 3 roky, pokud jeho důchodový věk je nižší než 63 let,
- b) 5 roků, pokud jeho důchodový věk činí alespoň 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let.⁵⁶

Poslední podmínkou předčasného starobního důchodu je ta, že ten, kdo pobírá předčasný starobní důchod nemůže po dosažení důchodového věku zažádat o řádný starobní důchod.⁵⁷

4.1.3 Předdůchod

Důležité je zmínit rozdíl mezi předčasným starobním důchodem a předdůchodem. Mohlo by se zdát, že se jedná o synonyma, mezi těmito pojmy je ale je rozdíl. Předčasný starobní důchod je dávka důchodového pojištění, kterou vyplácí stát (blíže k němu viz. kapitola 3.1.2).

Naproti tomu předdůchod je možnost čerpat peníze z investičního fondu uložené ve druhém pilíři důchodového systému. Čerpat finance z fondu lze až 5 let před dosažením řádného důchodového věku. Informace o možnosti čerpat předdůchod podává konkrétní penzijní společnost, u které má pojištěnec uzavřenou smlouvu.⁵⁸

4.1.4 Výpočet výše starobního důchodu

Starobní důchod se vypočítává vztahem dvou složek následovně:

$$\mathbf{NPD = ZV + PV}$$

Základní výměra pro rok 2019 činí 3 270 Kč, ta je pro každého důchodce stejná.

Procentní výměra je naopak pro každého důchodce rozdílná a je odvozena od:

- doby pojištění;
- účasti/neúčasti ve II. pilíři;
- výpočtovém základu.

Vztah lze opět uvést do rovnice:

$$\mathbf{PV = ZPVZ * VZ}$$

⁵⁶ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění § 31

⁵⁷ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2.*, aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 228-229

⁵⁸ *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2019 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/informacni-materialy/publikace.htm> s. 40

Legenda k rovnicím:

- NPD = nově přiznaný důchod
- ZV = základní výměra důchodu
- PV = procentní výměra důchodu
- ZPVZ = základní procento výpočtového základu
- VZ = výpočtový základ

Výpočtový základ je konstruován:

Příjmy od roku 1986 (přepočteny dle koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu)

Osobní vyměřovací základ (upravuje se pomocí redukčních hranic)

Výpočtový základ

Příjmy od roku 1986 – ty jsou přepočteny dle koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu;

Z těchto příjmu vzniká **osobní vyměřovací základ** – který je upraven pomocí redukčních hranic;

Z těchto operací vzniká **výpočtový základ**.⁵⁹

Koeficienty nárůstu stanovuje Ministerstvo práce a sociálních věcí pomocí vyhlášek, pro každý rok zvlášť. Osobní vyměřovací základ je určen průměrem ročních vyměřovacích základů.

⁵⁹ *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2019 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/informacni-materialy/publikace.htm> s. 28

Důležité pro výpočet starobního důchodu je ještě stanovení redukční hranice. Redukční hranice určuje, kolik % z příjmů se započítá do výpočtového základu. Redukční hranice pro rok 2019 je určena:

Částka	% započítané do důchodu
Méně než 14 388 Kč	100 %
14 388 Kč – 130 796 Kč	26 %
Více než 130 796 Kč	0 %

(Tab. 4 – Redukční hranice pro rok 2019) ⁶⁰

4.1.5 Krácení předčasného starobního důchodu

Základní výměra u předčasného starobního důchodu je stejná, jako u řádného starobního důchodu, avšak dochází ke krácení procentní výměry. V případech, že si budoucí důchodce žádá o předčasný starobní důchod dříve, než před 360 dny před řádným starobním důchodem, krácení je zvyšováno.

Procentní výměra předčasného starobního důchodu se snižuje za každých započatých 90 kalendářních dnů, ode dne, kdy je předčasný starobní důchod přiznán.

Počet dnů do řádného starobního důchodu	Snížení procentní výměry o za každých 90 dnů o:
360 a méně	3,6 %
361 – 720	1,2 %
721 +	1,5 %

(Tab. 5 – Krácení předčasného starobního důchodu)

Jednotlivé počty dnů se sčítají, např. „žadatel si žádá o předčasný důchod o 990 dnů dříve, snížení bude činit 12,9 % (4krát započteno 90 dnů se sazbou 0,9 % + 4krát započteno

⁶⁰ Redukční hranice pro výpočet důchodu. *Duchody-duchodci.cz rok 2019* [online]. Brno, 2018 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/osobni-vymerovaci-zaklad.php>

90 kalendářních dnů se sazbou 1,2 % + 3krát započteno 90 kalendářních dnů se sazbou 1,5 %) ⁶¹“

4.1.6 Valorizace důchodů

Valorizací rozumíme zvyšování důchodů. Její podmínky stanovuje zákon o důchodovém pojištění, přičemž konkrétní částka se určuje nařízením vlády. Důchody jsou navyšovány buď pravidelně (zpravidla v lednu), nebo mimořádně (např. inflace dosáhne 5 %). Navýšení důchodu se týká vždy všech druhů důchodů, které byly přiznány do 31. prosince předchozího kalendářního roku. Důchod je navýšen ke dni lednové splátky důchodu (každému důchodci tedy jiný den). ⁶²

4.1.7 Zvláštní příspěvky po dosažení určitého věku

Občané, kteří se dožijí 85 let, zákon přiznává automatické navýšení procentní výměry finančním příspěvkem 1 000 Kč, který je určen k pokrytí zvýšených životních nákladů spojených s vysokým věkem. ⁶³

Občané, kteří dosáhnou věku 100 let, je přidáno 2 000 Kč ⁶⁴ (k 31. 12. 2018 438 důchodců) ⁶⁵

4.2 Invalidní důchod

Invalidní důchod slouží k zabezpečení občanů, kteří nemohou vykonávat práci, nebo k tomu mají výrazně snížené podmínky. Od roku 2010 se invalidní důchod vyplácí pouze do věku 65 let, poté se převede na důchod starobní.

⁶¹ *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2019 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/informacni-materialy/publikace.htm> s. 29-30

⁶² KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2., aktualiz. vyd.* Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 235

⁶³ Vyšší penze pro lidi nad 85 let, tři sta korun navíc pro všechny důchodce, schválili poslanci. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2018 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/vyssi-penze-pro-lidi-na-85-let-tri-sta-koron-navic-pro-vsech/r~80a23520a60111e8b5b20cc47ab5f122/?redirected=1551351704>

⁶⁴ *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2019 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/informacni-materialy/publikace.htm> s. 29-30

⁶⁵ *Věkové složení stoletých a starších důchodců k prosinci 2018* [online]. In: . Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2018, 2018, s. 2 [cit. 2019-02]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/44208F20-E3D4-41FE-9874-265D7E7B56AF/0/stoleti_a_starsi_vyplatni_mesic_201812.pdf

4.2.1 Invalidita

Od roku 2010 máme pouze jeden invalidní důchod, který je rozdělen na 3. stupně invalidity. Musí být splněna i podmínka potřebné doby pojištění (ta nemusí být splněna, pokud invalidita vznikla následkem pracovního úrazu).

Stupeň invalidity	Ztráta pracovní schopnosti v	Procentní výměra
I. stupeň	35 až 49 %	0,5 %
II. stupeň	50 až 69 %	0,75 %
III. stupeň	Nad 70 %	1,5 %

(Tab. 6: Rozdělení stupňů invalidity podle ztráty pracovní schopnosti)

Pracovní neschopnost posuzují při podání žádosti o invalidní důchod OSSZ pomocí lékařské posudkové služby. Lékařská posudková služba v ČR je v kompetenci jak ošetřujících lékařů (spadajících pod Ministerstvo zdravotnictví), ale hlavně úkolem lékařů OSSZ (spadajících pod Ministerstvo práce a sociálních věcí). Lékaři posudkové služby pouze posuzují zdravotní stav pacientů, ale v jejich pravomoci však není rozhodnutí o přidělení, či nepřidělení dávek.

Lékařská posudková služba vychází z lékařských zpráv a posudků od odborných lékařů. Posuzuje se:

- *„Zda jde o zdravotní postižení trvale ovlivňující pracovní neschopnost*
- *Zda se jedná o stabilizovaný zdravotní stav*
- *Jestli a jak je pojištěnec na své zdravotní postižení adaptován*
- *Schopnost rekvalifikace na jiný než dosud vykonávaný druh výdělečné činnosti*
- *Schopnost využití zachované pracovní schopnosti*
- *Zda je v případě poklesu o 70 % a více schopen výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek.“⁶⁶*

4.2.2 Potřebná doba pojištění pro invalidní důchod

Potřebná doba pojištění se počítá podle věku pojištěnce.

Do 20 let	Méně než 1 rok
-----------	----------------

⁶⁶ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 230-231

20 – 22 let	1 rok
22 – 24 let	2 roky
24 – 26 let	3 roky
26 – 28 let	4 roky
Nad 28 let	5 let

(Tab. 7: – Potřebná doba pojištění pro invalidní důchod)⁶⁷

4.3 Pozůstalostní důchody

Podmínkou pro vznik nárok na pozůstalostní důchod je smrt živitele. Do pozůstalostních důchodů řadíme vdovský, vdovecký a sirotčí důchod. Aby pozůstalí mohl pobírat některý z těchto důchodů, musel zemřelý pobírat invalidní, nebo starobní důchod, či musel splňovat podmínky pobírání důchodu.

4.3.1 Vdovský a vdovecký důchod

Mezi vdovskými a vdoveckými důchody je pouze jeden rozdíl, a to ten, že vdovský pobírá žena a vdovecký muž. Podmínky pro pobírání těchto důchodů jsou dvě, a to:

- existence manželství v době úmrtí,
- zemřelý pobíral starobní, nebo invalidní důchod, splňoval pro to podmínky, nebo zemřel následkem pracovního úrazu.

Tyto důchody pobírá pozůstalí po dobu jednoho roku. Po uplynutí jednoho roku, má nárok na důchod pouze ten poživatel, který:

- „pečuje o nezaopatřené dítě, které má po zemřelém nárok na sirotčí důchod,*
- pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II až IV,*
- pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II až IV,*
- je invalidní ve třetím stupni,*
- dosáhl věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk muže stejného data narození, popř. důchodového věku, je-li nižší.*⁶⁸

⁶⁷ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 231*

Pokud poživatel vdovského, či vdoveckého důchodu uzavře nové manželství, jeho nárok na důchod zaniká.

Důchod se vypočítává ze základní výměry, která je 3 270 Kč a z 50 % přímého důchodu, který zemřelí pobíral, nebo na něj měl nárok.

4.3.2 Sirotčí důchod

Sirotčí důchod pobírá nezaopatřené dítě, kterému zemřel rodič, nebo osoba, která o něj na základě rozhodnutí soudu pečovala. Zemřelá osoba opět musí splnit podmínku nároku na starobní, nebo invalidní důchod. Tato podmínka je zmírněna. Stačí pouze polovina potřebné doby pojištění na nárok invalidního důchodu. Sirotek má nárok na důchod po každém z rodičů. Při jeho osvojení nárok zaniká.

Sirotčí důchod se vypočítává ze základní výměry, která je 3 270 Kč A ze 40 % přímého důchodu, který zemřelí pobíral, nebo na něj měl nárok.⁶⁹

⁶⁸ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 233

⁶⁹ KAHOUN, V.. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 233

5 Řízení o přiznání starobního důchodu

Řízení o přiznání jednotlivých důchodů se liší v několika málo bodech. Proto jsem se rozhodl věnovat se obecně a více řízení o přiznání starobního důchodu a následně vyzdvihnout rozdíly u řízení o přiznání invalidního důchodu.

5.1 Před zahájením řízení

Před tím, než se osoba stane důchodcem musí proběhnout řízení o přiznání důchodu. Pro řádný starobní důchod musí pojištěnec splnit dvě podmínky:

- dosáhnout důchodového věku,
- splnit potřebnou dobu pojištění.

O řádný starobní důchod je možné si nejdříve zažádat 4 měsíce před požadovaným dnem přiznání důchodu. O řádný starobní důchod si je také možné zažádat až 5 let zpětně. V případě, že si pojištěnec dobrovolně nezažádá o důchod a rozhodne se zůstat výdělečnou osobou (tzv. „přesluhovat“) zvyšuje se mu procentní výměra důchodu a řízení se nezahajuje.⁷⁰

Před dosažením řádného starobního důchodu je možné si zažádat o předčasný starobní důchod. Žadatel však musí splnit potřebnou dobu pojištění. O předčasný starobní důchod si může pojištěnec zažádat maximální 5 let před nárokem na řádný starobní důchod. Žadateli je následně snížena procentní výměra důchodu.⁷¹

5.2 Doporučené úkony před žádostí o starobní důchod

Před samotnou žádostí o starobní důchod doporučuje ČSSZ vyřídit několik činností, které samotný proces přiznání starobního důchodu urychlí:

- je vhodné zjistit si svůj důchodový věk a potřebnou dobu pojištění. Tuto informaci je možné zjistit na internetovém portálu ČSSZ pomocí důchodové kalkulačky, telefonicky na call centru ČSSZ, nebo zeptáním se na místně příslušné správě sociálního zabezpečení;
- požádat si o zaslání informativního osobního listu důchodového pojištění, který obsahuje doby pojištění, náhradní doby pojištění a údaje o vyloučených

⁷⁰ *Kdy a jak žádat o starobní důchod* [online]. In: . Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2018, 2018, s. 6 [cit. 2019-02]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/2CE169E9-4DAE-471F-B6E5-8BF2401CD55C/0/Letak_Jak_zadat_o_SD_web_2018.pdf

⁷¹ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 228

dobách. Žádost lze provést opět na portálu ČSSZ, písemně, e-mailem, nebo datovou schránkou.⁷² (Příloha č. 4)

5.3 Žádost o starobní důchod

Při podání žádosti o starobní důchod je nutné mít k dispozici následující doklady:

- občanský průkaz (u cizinců doklad prokazující jejich totožnost),
- doklady o studiu, event.. učení (i neukončeném),
- doklady o výkonu vojenské služby (civilní služby),
- doklady prokazující výchovu dětí nebo péči o děti,
- rozhodnutí OSSZ/PSSZ/MSSZ o době a rozsahu péče o osobu závislou,
- potvrzení zaměstnavatele o vyplacených náhradách za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolení)
- potvrzení zaměstnavatele o zvláštním příspěvku horníkům, vyplaceném před rokem 1996,
- doklady prokazující zaměstnání v cizině (v žádosti se zároveň uvádí název a adresa cizozemského nositele pojištění a cizozemské číslo pojištění),
- požaduje-li občan výplatu důchodu poukazovat na účet u peněžního ústavu, je nutné přiložit vyplnění a bankou potvrzený tiskopis „Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet“ (Příloha č. 5).⁷³

V případech, kdy žadatel chybí doba pojištění (není ani v evidenci ČSSZ) může jí žadatel dodatečně prokázat:

- ELDP (Příloha č. 6),
- pracovní smlouvou, nebo potvrzením od zaměstnavatele,
- výplatní páskou/mzdovým listem/zápočtovým listem,
- bývalou legitimací ROH,
- potvrzením o zdanitelných příjmech.⁷⁴

⁷² Kdy a jak žádat o starobní důchod [online]. In: . Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2018, 2018, s. 6 [cit. 2019-02]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/2CE169E9-4DAE-471F-B6E5-8BF2401CD55C/0/Letak_Jak_zadat_o_SD_web_2018.pdf

⁷³ Důchodový věk. *Portál veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/obcan/zivotni-situace/rodina/duchodovy-vek/odchod-do-starobniho-duchodu.html>

⁷⁴ Důchodové pojištění. *Portál veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/obcan/zivotni-situace/socialni-zabezpeceni/duchodove-pojisteni/prokazovani-chybejicich-dob-pojisteni.html>

„ELDP je jednou z povinností zaměstnavatelů uloženou zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.“⁷⁵

ELDP vede zaměstnavatel za každý kalendářní rok (nebo jeho část) pro každého zaměstnance zvlášť v měsících (letech) kdy zaměstnanci vznikla účast na důchodovém pojištění. ELDP vede zaměstnavatel i za zaměstnance, kteří pobírají starobní důchod. Do ELDP se zapisuje:

- *identifikační číslo zaměstnavatele,*
- *jméno, poslední příjmení, rodné příjmení, datum a místo narození, místo trvalého pobytu a rodné číslo občana,*
- *druh výdělečné činnosti,*
- *doba účasti na důchodovém pojištění,*
- *vyměřovací základ pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,*
- *doby, které při stanovení osobní vyměřovacího základu při výpočtu důchodu vylučují,*
- *doby, které se ode dne dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod nepovažují za výkon výdělečné činnosti pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu.⁷⁶*

Originál ELDP předává zaměstnavatel místně příslušné OSSZ do 30 dnů ode dne zápisu údajů. Nejpozději však do 30. 4 následujícího kalendářního roku. Zaměstnavatel musí také předat jeden ELDP zaměstnanci a jeden uchová ve své evidenci po dobu 3 let. Zaměstnavatel má povinnost s OSSZ spolupracovat.⁷⁷

Žádost o důchod (Příloha č. 7) obdrží pojištěnec na místně příslušné správě sociálního zabezpečení podle svého trvalého bydliště. Zde žádost vyplní a doloží se všemi potřebnými doklady. Pracovník OSSZ musí s žadatelem vyplnit žádost vždy, i v případě, má-li za to, že žadateli nárok na důchod nevzniká.⁷⁸ Žádost může za budoucího důchodce vyplnit

⁷⁵ Zákon č. 581/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení § 38 odst. 1

⁷⁶ Evidenční listy důchodového pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2017 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/povinnosti/povinnosti-zamestnavatele-pri-provadeni-duchodoveho-pojisteni/evidenncni-listy-duchodoveho-pojisteni.htm>

⁷⁷ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 244-245

⁷⁸ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* - 2., aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 246

zmocněnec na základě plné moci, či opatrovník.⁷⁹ Den uplatnění nároku na důchod je den, kdy se žadatel po prvé obrátil na příslušný orgán ČSSZ o přiznání důchodu.⁸⁰

5.4 Rozhodnutí o přiznání starobního důchodu

Orgán správy sociálního zabezpečení má povinnost vydat rozhodnutí o přiznání důchodu do 90 dnů od podání žádosti. V praxi ČSSZ vydává rozhodnutí o přiznání starobního důchodu v průměru do 40 dnů ode dne podání žádosti.⁸¹

Avšak lhůta se může i prodloužit, jedná se o případy, kdy ČSSZ zjišťuje potřebné skutečnosti u zaměstnavatelů, správních úřadu apod. Rozhodnutí ČSSZ vydá písemně a doručí žadateli do vlastních rukou.⁸² Rozhodnutí nabývá právní moci po uplynutí lhůty pro podání námitek, která činí 30 dnů.⁸³

Rozhodnutí musí obsahovat výrok, odůvodnění a poučení. Výrok zakládá, mění, nebo ruší práva nebo povinnosti. V našem případě tedy přiznává právo na pobírání důchodu a stanovuje jeho výši. Ve výroku dále nalezneme právní ustanovení, kterými se orgány ČSSZ řídil. Odůvodnění obsahuje např. důvody, nebo předpoklady které vedly k rozhodnutí. V poslední části, tedy v poučení je uvedeno právo podat řádný opravný prostředek, v případě rozhodnutí o přiznání důchodu právo podat námitky.⁸⁴

V rozsudku je také stanoven termín, kdy bude důchodci ČSSZ vyplácet důchod. Důchody se vyplácí vždy v sudé dny od 2. do 24. dne v měsíci.⁸⁵

5.5 Řádné opravné prostředky proti rozhodnutí ČSSZ

Od 1. 1. 2010 je možné proti rozhodnutí ČSSZ podat námitky, jako řádný opravný prostředek. Pro opravné řízení se použijí ustanovení o odvolacím řízení zákona č. 500/2004

⁷⁹ Důchodový věk. *Portál veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/obcan/zivotni-situace/rodina/duchodovy-vek/odchod-do-starobniho-duchodu.html>

⁸⁰ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2.*, aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 246-247

⁸¹ O důchodech rozhoduje ČSSZ bez průtahů a rychle. V průměru za 40 dnů. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2015 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2015/o-duchodech-rozhoduje-cssz-bez-prutahu-a-rychle-v-prumeru-za-40-dnu.htm>

⁸² KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2.*, aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 246-247

⁸³ Důchodový věk. *Portál veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/obcan/zivotni-situace/rodina/duchodovy-vek/odchod-do-starobniho-duchodu.html>

⁸⁴ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: Obecná část. 9.* vydání. Praha: C. H. Beck, 599s., 2016. ISBN 978-80-7400-624-1 s. 269-272

⁸⁵ *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2019 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/informacni-materialy/publikace.htm> s. 33

Sb., správního řádu. Jediným rozdílem je, že o podaných námitkách nerozhoduje nadřízený orgán, ale opět ČSSZ.⁸⁶

Jak již bylo zmíněno lhůta pro podání námitek je 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Námitky je nutné podat písemně ČSSZ, nebo u kterékoliv OSSZ (která následně námitky postoupí ČSSZ). Z rozhodnutí musí být patrné kdo je činí, které věci se týká a co se navrhuje.

Námitky musí obsahovat označení účastníka a správního orgánu, podpis účastníka, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu je rozhodnutí napadáno a v čem je rozpor s právním řádem. Neuvede-li účastník v jakém rozsahu je rozhodnutí napadnuto má se za to, že směřuje proti celému rozhodnutí.

Řízení o námitkách je vedeno odděleně. Nesmí se na něm podílet, nebo rozhodovat osoby, které se účastnily řízení, které směřoval k vydání napadeného rozhodnutí. Orgán, který vede řízení o námitkách není námitkami vázán, může tedy rozhodnout i v neprospěch účastníka.⁸⁷

Podání námitek je předpokladem možnosti podat k soudu správní žalobu, tedy k uplatnění práva na další řádný opravný prostředek. Tu má možnost podat účastník v případech, kdy nebyl spokojen s výsledkem řízení o námitkách. Zákonná lhůta pro podání žaloby jsou dva měsíce od doručení výsledku řízení o námitkách. Příslušným soudem je krajský soud v jehož obvodu má žalobce bydliště, nebo se v jeho obvodu zdržuje.⁸⁸

Náležitosti žaloby upravuje zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní § 71, jež stanoví, že žaloba musí obsahovat:

- *„označení napadeného rozhodnutí a den jeho doručení nebo jiného oznámení žalobci,*
- *označení osob na řízení zúčastněných, jsou-li žalobci známy,*
- *označení výroků rozhodnutí, které žalobce napadá,*
- *žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné, nebo nicotné,*
- *jaké důkazy k prokazování svých tvrzení žalobce navrhuje provést,*

⁸⁶ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2.*, aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s.246-247

⁸⁷ Důchodový věk. *Portál veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/obcan/zivotni-situace/rodina/duchodovy-vek/odchod-do-starobniho-duchodu.html>

⁸⁸ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2.*, aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0 s. 246-247

- *návrh výroku rozsudku.*⁸⁹

Žalobce musí k žalobě přiložit kopii napadeného rozhodnutí.

V některých případech je žaloba nepřípustná. Hlavně pak:

- nejsou-li vyčerpány řádné opravné prostředky (námitky),
- v případě, kdy jediným důvodem žaloby je nicotnost, které se žalobce nedomáhal v námitkách,
- směřuje-li žaloba jen proti důvodům rozhodnutí.⁹⁰

5.6 Mimořádné opravné prostředky

Mimořádným opravným prostředkem proti rozhodnutí krajského soudu je kasační stížnost. Kasační stížnost může podat žalobce pouze v právním zastoupení advokátem. Lhůta pro podání kasační stížnosti jsou dva týdny od doručení rozsudku krajského soudu žalobci. O kasačních stížnostech rozhoduje NSS.⁹¹

Případy, kdy je možné podat kasační stížnost nalezneme v soudním řádu správním v § 103, jedná se např. o případy:

- nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem,
- ve věci rozhodoval vyloučený soudce, nebo byl soud nesprávně obsazen,
- soudní řízení bylo vadné, nebo je vadné samotné rozhodnutí soudu.⁹²

Kasační stížnost může podat nejen žalobce, ale i osoba zúčastněná na řízení, která bude uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení. NSS je vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti. NSS může řízení zastavit, stížnost odmítnout, nebo v případě shledá-li, že je stížnost důvodná zruší rozhodnutí krajskému soudu a rozhodne tak, že:

- vrátí věc krajskému soudu k dalšímu řízení
- řízení zastaví, návrh odmítne nebo rozhodne o postoupení věci,
- rozhodne ve věci sám.⁹³

⁸⁹ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní § 71 odst. 1 a 2

⁹⁰ Soudní přezkum. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2017 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/soudni-prezkum.htm>

⁹¹ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2., aktualiz. vyd.* Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0. s. 246-247

⁹² Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní § 103

5.7 Výplata důchodu

V případě, že ČSSZ rozhodne o přiznání důchodu začne ho důchodci vyplácet. Důchod se vyplácí dopředu v pravidelných měsíčních lhůtách dvojitým způsobem – bezhotovostně převodem na účet důchodce (nebo jeho manželky/manžela), nebo hotovostně za pomoci České pošty. Výplata důchodu poukazem na účet je zdarma, kdežto výplata v hotovosti pomocí České pošty je zpoplatněna, důchodce tak zaplatí za každý důchod 21 Kč. Pro bezhotovostní výplatu je nutné si zažádat pomocí Žádosti o převádění výplaty dávky na účet u banky v ČR (Příloha č. 6). V případě, že s tím důchodce souhlasí vyplácí ČSSZ jeho důchod do zařízení sociálních služeb s celoročním pobytem.

Důchodce si při podání žádosti o důchod může zvolit stejný den splatnosti důchodu, jako má jeho manžel/manželka.

Výplata bezhotovostně na účet může být poukazována pouze na účet důchodce, jeho manžela/manželky, soudně ustanoveným opatrovníkem, nebo zvláštním příjemce důchodu, kterého ustanovuje obecní úřad. Potvrzení o soudně stanoveném opatrovníkovi, nebo zvláštním příjemci důchodu je nutné přiložit k žádosti o důchod. Není tedy možné vyplácet důchod na účet dětí, vnoučat, přátel apod.⁹⁴

6 Řízení o přiznání invalidního důchodu

Stupeň invalidity posuzuje posudkový lékař OSSZ. Posudkový lékař je specialista medicíny a práva sociálního zabezpečení. Posudkový lékař vychází z lékařských zpráv ošetřujících, nebo odborných lékařů.

Proces posuzování nastává žádostí občana k příslušné OSSZ, který si myslí, že není schopen dále vykonávat pracovní činnost. Pro invalidní důchod musí být splněny podmínky invalidity a potřebné doby pojištění.

Občan podává žádost o invalidní důchod osobně, nejčastěji po projednání s jeho lékařem. V případě, že občan nemůže kvůli svému zdravotnímu stavu podat žádost sám, učiní tak za něho s jeho souhlasem rodinný příslušník, nebo zmocněnec.

Při podání žádosti o invalidní důchod musí občan doložit:

⁹³ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 599s., 2016. ISBN 978-80-7400-624-1 s 407-410

⁹⁴ *Příručka budoucího důchodce* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2019 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/informacni-materialy/publikace.htm>

- občanský průkaz, u cizinců pas či povolení k pobytu,
- doklady o studiu, popřípadě učení (i nedokončeném),
- muži předkládají doklady o výkonu vojenské (civilní) služby,
- občané, kteří pečovali o děti do 4 let věku, předkládají doklady prokazující dobu péče o ně (rodný list dítěte nebo jiný doklad o vztahu k dítěti) a čestné prohlášení (podává se na předepsaném tiskopise),
- potvrzení zaměstnavatele o vyplacených náhradách za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání),
- potvrzení zaměstnavatele o zvláštním příspěvku horníkům, vypláceném před rokem 1996,
- pokud občan chce důchod vyplácet na účet u peněžního ústavu, musí k žádosti přiložit vyplněný a bankou potvrzený tiskopis „Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet“,
- doklady prokazující zaměstnání v cizině, pokud občan vlastní,
- chybí-li některé doby pojištění, předkládá občan náhradní doklady, které prokazují výdělečnou činnost, tj. potvrzení zaměstnavatele, pracovní smlouvy, svědecké prohlášení aj.,
- zaměstnavatel je povinen při podání žádosti o důchod svého zaměstnance na výzvu OSSZ předložit jeho evidenční list důchodového pojištění a vyplněný tiskopis Potvrzení zaměstnavatele dle § 83 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb.,⁹⁵

Posudkový lékař vypracuje na základě zpráv ošetřujících lékařů posudek o invaliditě. OSSZ zašle posudek o invaliditě ČSSZ a žadateli. ČSSZ dále rozhodne buď o přiznání, změně, nebo zamítnutí invalidního důchodu. Proti tomuto rozhodnutí se může občan odvolat do 30. dnů od doručení.

Stupeň invalidity a výši důchodu rozhoduje tedy až ČSSZ, nikoliv posudkový lékař.

Řádným opravným prostředkem občana jsou námitky. Námitky jsou upraveny správním řádem. Občan může žádat i o přezkoumání zdravotního stavu.

Po námitkách může občan ještě podat žalobu. Po žalobě posudek vypracovává posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí.⁹⁶

⁹⁵ Kdy a jak žádat o invalidní důchod práva a povinnosti občana [online]. 2015, Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 6 [cit. 2018-09-14]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/3CDC5F04-3B7E-48C9-84C6-21FB35138954/0/2015_letak_ID_2015.pdf

7 Slovenský důchodový systém

V roce 2003 byla na Slovensku zahájena důchodová reforma. Do té doby byl důchodový systém postaven na jednom pilíři a měl blízko k důchodovému systému v ČR. Demografická situace a očekávané snižování obyvatel v produktivním věku vyžadovalo razantní změnu. Od 1. ledna 2005 proto stojí Slovenský důchodový systém na třech pilířích.⁹⁷

7.1 První pilíř – důchodové pojištění

Důchodové pojištění na Slovensku je upraveno zákonem č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení ve znění pozdějších předpisů. Pravomoc spravování tohoto pojištění přísluší Sociální pojišťovně, jež je veřejnoprávní institucí, která vede nemocenské a sociální pojištění.⁹⁸

První pilíř je složen ze dvou samostatných podsystemů – starobního pojištění a invalidního pojištění. Pojištění je podle zákona povinné, právní řád však nabízí i dobrovolnou účast studentům a nezaměstnaným. Systém je financován průběžně a je veden mimo státní rozpočet.⁹⁹

Výše odvodu je uvedena přímo v § 131 zákona o sociálnom poistení. Pracující občané povinně odvádějí do důchodového systému 4 % vyměřovacího základu a jejich zaměstnavatelé 14 %. Osoby samostatně výdělečně činné hradí celých 18 % z vyměřovacího základu.¹⁰⁰

Za zákonem stanovených podmínek je pojištěnci vyplácen starobní důchod. Starobní důchod je dávka, která má pojištěnci poskytnout příjem během stáří. Podmínky pro výplatu starobního důchodu jsou dvě – přispívat alespoň 15 let na důchodové pojištění a dosáhnout důchodového věku.¹⁰¹ Do roku 2019 byl důchodový věk 62 let, od roku 2019 až do roku 2023 se však bude postupně zvyšovat.

⁹⁶ KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv - 2.*, aktualiz. vyd. Praha 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0. s. 230-232

⁹⁷ Slovenský důchodový systém v kostce. *Investujeme.cz* [online]. Praha: Investujeme, 2010 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/slovensky-duchodovy-system-v-kostce/>

⁹⁸ Gola Petr. Výše důchodů ve světě. *Národní pojištění, odborný měsíčník*. 2009

⁹⁹ I. pilier - dochodkové poistenie. *MPSVR SR* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/i-pilier-dochodkove-poistenie/>

¹⁰⁰ Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰¹ Slovenský důchodový systém v kostce. *Investujeme.cz* [online]. Praha: Investujeme, 2010 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/slovensky-duchodovy-system-v-kostce/>

2019	62 let a 6 kalendářních měsíců
2020	62 let a 8 kalendářních měsíců
2021	62 let a 10 kalendářních měsíců
2022	63 let
2023	63 let a 2 kalendářní měsíce

(Tab. 8 – Zvyšování důchodového věku na Slovensku)¹⁰²

Účastníci prvního pilíře mohou odejít do předčasného starobního důchodu v případě, že splní zákonné podmínky, jimiž jsou:

- žadatel přispíval minimálně 15 let do důchodového pojištění,
- žadateli chybí nanejvýš maximálně 2 roky do dovršení důchodového věku,
- vyplácený předčasný důchod je vyšší než 1,2 násobek částky životního minima plnoleté osoby.

Žadateli bude starobní důchod zmenšen o 0,5 % za každých 30 dní mezi vznikem nároku na důchod a důchodovým věkem. V případě, kdy účastník odejde do důchodu později je to přesně naopak – je mu vyplácena dávka o 0,5 % vyšší za každých 30 dní po dovršení důchodového věku.¹⁰³

7.2 Druhý pilíř – důchodové spoření

Fungování druhého pilíře důchodového systému je upraveno zákonem č. 43/2004 Z. z. o starobním důchodovém spoření a o změně a doplnění některých zákonů. Do druhého pilíře může vstoupit pojištěnec mladší 35 let. Pojištěnec se může rozhodnout, zda bude odvádět plných 18 % ze své mzdy do prvního pilíře, nebo zda-li odvede alespoň 4 % (výše odvodů do

¹⁰² Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰³ Sociálna poisťovňa: Predčasný starobný dochodok. *Sociálna poisťovňa* [online]. Bratislava: Sociálna poisťovňa [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/predcasny-starobny-dochodok/1287s>

druhého pilíře není neomezená) do druhého pilíře a zbytek do pilíře prvního.¹⁰⁴ Po vstupu do druhého pilíře již pojištěnec nemá možnost z tohoto pilíře vystoupit.¹⁰⁵

Do druhého pilíře pojištěnec „investuje“ část své mzdy a peníze se mu zde zúročí podle situace daného fondu. Naspořené peníze ve druhém pilíři jsou majetkem pojištěnce, úspory je tedy možné dědit.¹⁰⁶

Výběr příspěvku zajišťuje Sociální pojišťovna, která následně finanční prostředky předá jedné z několika důchodových správcovských společností. Ti je připíší na důchodové fondy.

Až dovrší pojištěnec důchodový věk bude pobírat důchod ze dvou zdrojů. První důchod bude z prvního pilíře zkrácený o příspěvky, které vedly do pilíře druhého. Druhý důchod bude dostávat z druhého pilíře, ten může být vyplácen pomocí starobního důchodu, předčasného starobního důchodu nebo pozůstalostního důchodu (v případě, že je vyplácen vdově/vdovci). Důchody z druhého pilíře mohou mít formu dočasného nebo doživotního důchodu, nebo programovaného výběru.¹⁰⁷

Výše části z druhého pilíře závisí na aktuální výši investice v daném fondu. Do druhého pilíře se na Slovensku rozhodlo vstoupit cca. 1,5 milionu Slováků (tedy asi 30 % všech občanů Slovenska). Ovšem pojištěnci, kteří po deseti letech spoření odcházejí od penze mají zpravidla nižší důchody, než ti, kteří se rozhodli přispívat pouze do pilíře prvního.¹⁰⁸

7.3 Třetí pilíř – doplňkové důchodové spoření

Třetí pilíř důchodového systému je upraven zákonem č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dochodkovom sporení. Doplňkové důchodové spoření je dobrovolné. Pojištěnec (minimální věk pro vstup do třetího pilíře je 18 let) uzavře smlouvu s doplňkovou penzijní společností, která spravuje vybrané finanční prostředky. Na doplňkové spoření vkládá příspěvky účastník

¹⁰⁴ II. pilier - starobné dochodkové sporenie. *MPSVR SR* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>

¹⁰⁵ Slovenská penzijní reforma má problém. *Peníze.cz* [online]. Praha: Peníze.cz, 2019 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/zajisteni-na-duchod/402654-slovenska-penzijni-reforma-ma-problem>

¹⁰⁶ Slovenský důchodový systém v kostce. *Investujeme.cz* [online]. Praha: Investujeme, 2010 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/slovensky-duchodovy-system-v-kostce/>

¹⁰⁷ II. pilier - starobné dochodkové sporenie. *MPSVR SR* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>

¹⁰⁸ Slovenská penzijní reforma má problém. *Peníze.cz* [online]. Praha: Peníze.cz, 2019 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/zajisteni-na-duchod/402654-slovenska-penzijni-reforma-ma-problem>

třetího pilíře, někdy také jeho zaměstnavatel. Vybrané příspěvky jsou zhodnoceny na kapitálovém trhu doplňkovou důchodovou společností.¹⁰⁹

7.4 Výpočet výše měsíčního důchodu

Starobní důchod na Slovensku se vypočítává vzorcem:

$$POMBAL \times ODP \times ADH = \text{Měsíční důchod}$$

ODP = období důchodového pojištění, představuje počet let, během kterých důchodce přispíval na důchodovém pojištění.

ADH = aktuální důchodová hodnota. je stanovena sociální pojišťovnou a určuje výši důchodu. Pro rok 2019 je stanovena na 12,6657 eur.¹¹⁰

POMBAL = průměrný osobností bod. je podíl součtu mzdových bodů vypočtených za jednotlivé kalendářní roky rozhodného období a počtu let doby důchodového pojištění.¹¹¹

7.5 Porovnání Slovenského důchodového systému s důchodovým systémem České republiky

Hlavním rozdílem je počet pilířů. Zatímco v České republice máme pouze dva pilíře v důchodovém systému, na Slovensku jsou tři. Slovenský občan má tedy větší možnost při rozhodování o investicích v důchodovém systému.

Základním pilířem v obou zemích je povinné důchodové pojištění. Druhé pilíře jsou pak v obou zemích dobrovolné. V principu je slovenský pilíř shodný s pilířem druhým v České republice. Pojištěnec ukládá část svých financí penzijní společnosti, která poté jeho prostředky spravuje a zhodnocuje na trhu. Hlavní rozdíl je v tom, že na Slovensku pojištěnec odvádí peníze Sociální pojišťovně (jakožto veřejné organizaci), která je následně přerozděluje mezi penzijní společnosti, kdežto v České republice odvádí pojištěnec finance přímo penzijní společnosti (jakožto soukromé organizaci).

¹⁰⁹ III. pilier - doplnkové dochodkové sporenie. *MPSVR SR* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poisťovňa-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnkove-dochodkove-sporenie/>

¹¹⁰ Sociálna poisťovňa: Dochodková hodnota na rok 2019. *Sociálna poisťovňa* [online]. Bratislava: Sociálna poisťovňa [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/dochodkova-hodnota-na-rok-2019/67007s>

¹¹¹ Slovenský důchodový systém v kostce. *Investujeme.cz* [online]. Praha: Investujeme, 2010 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/slovensky-duchodovy-system-v-kostce/>

Určitě je třeba srovnat důchodový věk, který je potřebný k odchodu do řádného starobního důchodu (jak již bylo zmíněno, na Slovensku se bude zvyšovat, proto uvádím v tabulce nejvyšší důchodový věk, který bude potřeba k odchodu do důchodu v roce 2023).

Slovensko	63 let a 2 kalendářní měsíce
České republika	65 let

(Tab. 9 – Důchodový věk v porovnávaných zemích) – vlastní tvorba

Jak je patrné z tabulky, občané Slovenska se důchodu dočkají dříve, než občané v České republice.

Dále bych chtěl zmínit průměrnou délku života obyvatel.

Slovensko	77 let
Česká republika	78 let

(Tab. 10 – Průměrná délka života v porovnávaných zemích)¹¹²

Slovenští důchodci si tedy v průměru užívají důchod až 13 let a 10 měsíců. V ČR je to pak o deset měsíců méně, tedy 13 let.

Důležité je zmínit průměrný starobní důchod.

Slovensko	444,07 € (11 383 Kč)
České republika	12 347 Kč

(Tab. 11 – Průměrný starobní důchod v porovnávaných zemích v roce 2018)¹¹³¹¹⁴

Při přepočtu na České koruny vidíme, že průměrný Slovenský starobní důchod je asi o 1 000 Kč menší, než průměrný starobní důchod v ČR. Abychom věděli, o kolik se řádově důchodci sníží průměrný měsíční příjem je třeba zanalyzovat průměrnou měsíční mzdu.

Slovensko	1 050 € (26 893 Kč)
-----------	---------------------

¹¹² *Life expectancy at birth, total (years)* [online]. Washington: The World Bank Group, 2018 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN>

¹¹³ *Priemerná výška vyplácaných dochodkov* [online]. Bratislava: Sociálna poisťovna, 2019 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/priemerna-vyska-vyplacanych-dochodkov--v-mesiacoch-/1600s>

¹¹⁴ *Průměrný starobní důchod činil ke konci března 12 347 korun měsíčně* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2018 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2018/2018-05-22-prumerny-starobni-duchod-cinil-ke-konci-brezna-12-347-korun-mesicne.htm>

Česká republika	31 851 Kč
-----------------	-----------

(Tab. 12 – Průměrná mzda v porovnávaných zemích v roce 2018)¹¹⁵

Zatím co na Slovensku klesne důchodci měsíční příjem o 15 510 Kč, v ČR se jeho příjem sníží v průměru o 19 504 Kč.

Z výše uvedeného lze konstatovat, že Slovenský důchodce se bude mít lépe. Řádného starobního důchodu se dočká dříve, než občan ČR a jeho průměrný měsíční příjem se sníží o menší částku. Naproti tomu průměrný český občan se dožije o rok déle, než slovenský občan, a měsíčně bude pobírat vyšší důchod.

Když vezmeme v úvahu průměrný věk dožití a průměrný důchod, tak slovenský důchod obdrží celkem 1 889 578 Kč, a český důchodce 1 926 132 Kč.

¹¹⁵ *Průměrná hrubá mzda a medián 2018: ČR, Německo, SR, EU* [online]. Praha: Finance.cz, 2018 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/514154-prumerna-mzda-2018-cr-nemecko-rakousko/>

8 Závěr

Ve své bakalářské práci popisuji problematiku současného důchodového systému. Nejdříve jsem se rozhodl popsat vývoj práva sociálního zabezpečení, jehož je důchodový systém součástí. Pojmu sociální zabezpečení předcházela pojem chudinská péče. Pro vývoj práva sociálního zabezpečení je důležitá teorie sociálního státu, kterou formuloval v 1. polovině 20. století William Beveridge. První kapitola je zakončena právem sociálního zabezpečení na mezinárodní úrovni, hlavně pak na úrovni EU, která má na náš právní řád značný vliv.

Druhá část je věnována důchodovému systému. Zde jsou popsány pilíře důchodového systému, které jsou v současném právním řádu zakotveny. Jedná se o důchodové pojištění a penzijní spoření se státním příspěvkem.

Následně je v kapitole vymezena problematika výpočtu výše důchodů. Ta je v současnosti velice složitá a k jejímu pochopení jsou potřebné teoretické základy pojmů, které jsou zde též obsaženy. Jedná se o pojmy jako důchodový věk a potřebná doba pojištění.

Třetí část bakalářské práce obsahuje proces přiznání důchodů, nejdříve starobního a poté invalidního. Přiznání důchodů provádí ČSSZ. Pojištěnec podá žádost u OSSZ s potřebnou dokumentací a následně je mu důchod přiznán. V případě, že mu důchod přiznán není má možnost obrátit se na Nejvyšší správní soud pomocí kasační žaloby. Toto právo žadateli přiznává soudní řád správní.

Poslední část práce popisuje Slovenský důchodový systém podle aktuální právní úpravy. Na Slovensku v roce 2005 proběhla velká reforma tamějšího důchodového systému. Od té doby je slovenský důchodový systém postaven na třech pilířích. Slovenští pojištěnci tak mají větší možnosti v důchodovém systému, než pojištěnci ČR. Ve druhé polovině poslední části porovnávám oba systémy. Zde mě velice zaujal výsledek snížení průměrného měsíčního příjmu poté, co se z pojištěnce stane důchodce.

Poté, co jsem se s touto problematikou seznámil si myslím, že důchodový systém v ČR je trvale neudržitelný. Zvyšující se věk pro odchod do důchodu, se kterým se zároveň zvyšuje i výše pojistného pracující občany spíše odrazuje přispívat do státního rozpočtu s vidinou, že se důchodu nedožijí. Když vezmu v úvahu státní příspěvek ve druhém pilíři myslím si, že v současnosti nemá význam ho uzavírat.

Dle mého názoru je nutná důchodová reforma. Ta musí být perfektně připravená, aby neskončila fiaskem jako v roce 2013. Tehdejší vláda založila 3. pilířový důchodový systém,

který byl pro širokou veřejnost příliš složitý. Myslím si, že není ani tak nutná změna jednotlivých pilířů, jako spíše samotné důchodové dávky. Nemusí se nutně zvyšovat výše důchodů, navrhoval bych i nemateriální výhody poživatelé důchodů. Stát by dle mého názoru mohl přispívat na základní potraviny, nebo nezbytné věci do domácnosti.

Myslím si, že je na místě i větší propojenost členských států EU. Důchodcům v jednotlivých zemích by mohli být zařizovány vzájemné návštěvy, nebo výlety. Zde je však problém s neochotou členů.

Co hodnotím nejvíce negativně je lékařská posudková služba. Ta vypracovává individuální posudek, který slouží k následnému přiznání, nebo nepřiznání invalidního důchodu. Lékařská posudková služba ovšem vychází pouze z lékařských posudků lékařů a samotného občana, který o invalidní důchod žádá nepotká osobně. Dle mého názoru je tedy zcela zcestné posuzovat jeho zdravotní stav. S čím já osobně nesoucím je následné přezkoumání invalidního důchodu. To probíhá u každého poživatele invalidního důchodu. Často si říkám, zda je opravdu nutné přezkoumávat invalidní důchod např. u invalidy bez některé z končetin. Opravdu by mu mohla dorůst? Pro konkrétního důchodce se jedná o psychickou zátěž, spoustu papírování a obíhání úřadu. To může vést ke zhoršení jeho stavu.

V poslední řadě bych chtěl konstatovat, že mě problematika velice zaujala. Přemýšlel jsem, že bych se jí věnoval i po absolvování svého studia. Ne však jako pracovník ČSSZ, ale jako pracovník organizace, která se snaží důchodcům pomoci a usnadnit život.

9 Resumé

Tato bakalářská práce se zaměřuje na jeden ze současných sociálních problémů, kterým je zabezpečení důchodců. V první části vymezuje pojem práva sociálního pojištění, vzhled do historie a vztah vnitrostátního práva s právem EU. Druhá část obsahuje teorii důchodového systému ČR. Zaměřuje se na popis jednotlivých pilířů a následně vymezuje pojmy, které jsou nutné k výpočtu výše důchodu, který je zde také obsažen. Třetí část popisuje průběh řízení o přiznání důchodů, nejdříve starobního, poté invalidního. V poslední části popisuje bakalářská práce důchodcovský systém Slovenské republiky a následně ho porovnává. Čtenář může posoudit, v jaké zemi je důchodcovský systém lépe zpracovaný.

Summary

This bachelor thesis deals with one of current social problems, which is security pensioners. First part of the thesis explains term social law, describes history of social law and relation between law in CR and law in EU. Second part of the thesis contains theory of pensioner system in CR. This part describes actual legal adjustment of pensioner pillars and then it deals with terms which are important for count the high of social benefits. The third part of the thesis describes the process of administrative procedure which leads to start receiving of pension. In last part the thesis describes pensioner system in Slovak Republic and then it is compared with pensioner system in CR. The reader can review which system is better.

10 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Přehled výše základní výměry v letech 2016-2019	13
Tabulka č. 2: Výše příspěvku ve druhém pilíři.....	17-18
Tabulka č. 3: Potřebná doba pojištění pro odchod do řádného starobního důchodu	22
Tabulka č. 4: Redukční hranice pro rok 2019.....	25
Tabulka č. 5: Krácení předčasného starobního důchodu	25
Tabulka č. 6: Rozdělení stupňů invalidity podle ztráty pracovní schopnosti	27
Tabulka č. 7: Potřebná doba pojištění pro invalidní důchod	27-28
Tabulka č. 8: Zvyšování důchodového věku na Slovensku.....	39
Tabulka č. 9: Důchodový věk v porovnávaných zemích.....	41
Tabulka č. 10: Průměrná délka života v porovnávaných zemích	42
Tabulka č. 11: Průměrný starobní důchod v porovnávaných zemích v roce 2018	42
Tabulka č. 12: Průměrná mzda v porovnávaných zemích v roce 2018	42

11 Použité zdroje

Knižní zdroje:

HALÍŘOVÁ, Gabriela a Petra MOLETÍKOVÁ. Praktikum z práva sociálního zabezpečení. 4. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2015. Praha 2: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-090-1

HALÍŘOVÁ, Gabriela a Petra MOLETÍKOVÁ. Praktikum z práva sociálního zabezpečení. 4. přepracované a aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2015. Praha 2: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-090-1

HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 599s., 2016. ISBN 978-80-7400-624-1 s. 269-272

KAHOUN, V. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly/Vilém Kahoun a kolektiv* – 2. aktualiz. vyd. PRAHA 10: TRITON, 2013. 468 s., ISBN: 978-80-7387-0

KOLDINSKÁ, Kristina a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. xxvi, 289 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-692-0

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4

MITREGA, Jan. *Právní úprava důchodového pojištění v České a Polské republice*. Praha, 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce JUDr. Jana Zemanová

ONDROVÁ, Kristýna. *Odvody pojistného na sociální a zdravotní pojištění v členských zemích Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 100 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Řada teoretická, Edice S = Acta Universitatis Brunensis. Iuridica; č. 446. ISBN 978-80-210-6593-2

PŘIB, J. *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. aktualiz. vyd. U Průhonu 22, Praha 7: GRADA Publishing, a. s., 2012. ISBN: 978-80-247-4090-4

RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013. 115 s. ISBN 978-80-7263-821-5

TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení*, 5. vydání. Praha: C. H. BECK. 2010. 382 s. ISBN: 978-80-7400-322-6

VESELÝ, J. *Právo sociálního zabezpečení*. Chomutovická 1443, Praha 11: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4

Internetové zdroje:

Aktuálně působící penzijní společnosti v ČR - rok 2015. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Praha 1, 2015, 27.1.2015 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplnekove-penzijni-sporeni-a-p/penzijni-spolecnosti/2015/aktualne-pusobici-penzijni-spolecnosti-v-20344>

Co se změní v důchodovém pojištění od 1. 1. 2010 [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2009 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2009/2009-12-11-co-se-zmeni-v-duchodovem-pojisteni-od-1-1-2010.htm>

Důchodová kalkulka výše důchodu [online]. Brno: Duchody-duchodci.cz, 2018 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/starobni-duchod-vypocet.php>

Důchodová reforma 2013 [online]. Praha: Finanční rádce, 2014 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: http://www.ministerstvofinanci.cz/detail-clanku/71_duchodova-reforma-2013.html

Důchodové pojištění. *Portál veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/obcan/zivotni-situace/socialni-zabezpeceni/duchodove-pojisteni/prokazovani-chybejicich-dob-pojisteni.html>

Důchodový věk. *Portál veřejné správy* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2017 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/obcan/zivotni-situace/rodina/duchodovy-vek/odchod-do-starobniho-duchodu.html>

Evidenční listy důchodového pojištění. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2017 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/povinnosti/povinnosti-zamestnavatelu-pri-provadeni-duchodoveho-pojisteni/evidencni-listy-duchodoveho-pojisteni.htm>

Gola Petr. Výše důchodů ve světě. *Národní pojištění*, odborný měsíčník. 2009

I. pilier - dochodkové poistenie. *MPSVR SR* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky [cit. 2019-03-02]. Dostupné z:

<https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/i-pilier-dochodkove-poistenie/>

II. pilier - starobné dochodkové sporenie. *MPSVR SR* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/ii-pilier-starobne-dochodkove-sporenie/>

III. pilier - doplnkové dochodkové sporenie. *MPSVR SR* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/>

Kdy a jak žádat o invalidní důchod práva a povinnosti občana [online]. 2015, Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 6 [cit. 2018-09-14]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/3CDC5F04-3B7E-48C9-84C6-21FB35138954/0/2015_letak_ID_2015.pdf

Kdy a jak žádat o starobní důchod [online]. In: . Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2018, 2018, s. 6 [cit. 2019-02]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/2CE169E9-4DAE-471F-B6E5-8BF2401CD55C/0/Letak_Jak_zadat_o_SD_web_2018.pdf

Life expectancy at birth, total (years) [online]. Washington: The World Bank Group, 2018 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV [cit. 2018-10-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>

O důchodech rozhoduje ČSSZ bez průtahů a rychle. V průměru za 40 dnů. *Česká správa sociálního zabezpečení*[online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2015 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2015/o-duchodech-rozhoduje-cssz-bez-prutahu-a-rychle-v-prumeru-za-40-dnu.htm>

ONDRÁČKOVÁ, Kamila. Kolik je u nás "důchodců"? Přibližně čtvrtina lidí pobírá nějaký důchod. *FinExpert.cz* [online]. 2018, 2018-02-26 [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/vydelavame/kolik-je-u-nas-duchodcu-priblizne-ctvrtina-lidi-pobira-nejaky-duchod-1343827>

Priemerná výška vyplácaných dochodkov [online]. Bratislava: Sociálna poisťovna, 2019 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/priemerna-vyska-vyplacanych-dochodkov-v-mesiacoach-/1600s>

Průměrná hrubá mzda a medián 2018: ČR, Německo, SR, EU [online]. Praha: Finance.cz, 2018 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/514154-prumerna-mzda-2018-cr-nemecko-rakousko/>

Průměrný starobní důchod činil ke konci března 12 347 korun měsíčně [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2018 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2018/2018-05-22-prumerny-starobni-duchod-cinil-ke-konci-brezna-12-347-korun-mesicne.htm>

Příručka budoucího důchodce [online]. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2019 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/informacni-materialy/publikace.htm>

Příspěvek na penzijní připojištění 2019: až 230,- Kč. *Sociální podpora, dávky a příspěvky od pojišťoven 2019* [online]. Praha 4 - Modřany, 2019, 15.1.2019 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.prispevky.cz/ostatni/penzijni-pripojsteni>

Redukční hranice pro výpočet důchodu. *Duchody-duchodci.cz rok 2019* [online]. Brno, 2018 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/osobni-vymerovaci-zaklad.php>

SCHNEIDER, Ondřej. Jaký důchod nás čeká? Alternativy vývoje státního průběžného důchodového systému. *Krátká studie 7/2012* [online]. Politických vězňů 7, Praha 1: Národohospodářský ústav AVČR, 2012, , 10 [cit. 2019-02]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/documents/kratka_studie_2012_07.pdf

Slovenská penzijní reforma má problém. *Peníze.cz* [online]. Praha: Peníze.cz, 2019 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/zajisteni-na-duchod/402654-slovenska-penzijni-reforma-ma-problem>

Slovenský důchodový systém v kostce. *Investujeme.cz* [online]. Praha: Investujeme, 2010 [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.investujeme.cz/clanky/slovensky-duchodovy-system-v-kostce/>

Sociálna poisťovňa: Dochodková hodnota na rok 2019. *Sociálna poisťovňa* [online]. Bratislava: Sociálna poisťovňa [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/dochodkova-hodnota-na-rok-2019/67007s>

Sociálna poisťovňa: Predčasný starobný dochodok. *Sociálna poisťovňa* [online]. Bratislava: Sociálna poisťovňa [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.socpoist.sk/predcasny-starobny-dochodok/1287s>

Věkové složení stoletých a starších důchodců k prosinci 2018 [online]. In: . Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, 2018, 2018, s. 2 [cit. 2019-02]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/44208F20-E3D4-41FE-9874-265D7E7B56AF/0/stoleti_a_starsi_vyplatni_mesic_201812.pdf

Vyšší penze pro lidi nad 85 let, tři sta korun navíc pro všechny důchodce, schválili poslanci. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2018 [cit. 2019-02]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/vyssi-penze-pro-lidi-na-85-let-tri-sta-korun-navic-pro-vsech/r~80a23520a60111e8b5b20cc47ab5f122/?redirected=1551351704>

Základní výměra důchodu [online]. Brno: Duchody-duchodci.cz, 2018 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/zakladni-vymera-duchodu.php>

Legislativní zdroje:

Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 228/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi ČR a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v platném znění.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění.

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, publikovaný ve sbírce slovenských zákonů

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, publikovaný ve sbírce slovenských zákonů.

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění.

12 Přílohy

Evidenční štítek	Příhláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění podle § 6 zákona č. 155/1995 Sb.		
Místně příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno <input style="width: 100%;" type="text"/>			
A. Základní identifikace			
Příjmení	Jméno	Rodné příjmení	Rodné číslo
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Všechna dřívější příjmení	Titul	Pohlaví	
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	
Datum narození	Místo narození	Stát narození	Státní občanství
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
E-mail	Telefon	ID Datové schránky	
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	
B. Adresa pro doručování			
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
C. Adresa pobytu v ČR (je-li trvalý pobyt mimo ČR)			
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
D. Cizozemské pojištění			
Vypněte v případě, že podání přihlášky předcházela výdělečná činnost v cizině.			
Cizozemský nositel důchodového pojištění		Cizozemské číslo pojištění	
<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>	
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ Stát
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
E. Účast na dobrovolném důchodovém pojištění			
Přihlašuji se k dobrovolné účasti na pojištění na dobu		Důvod účasti	
Od	Do	<input style="width: 100%;" type="text"/>	
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>		
Vyměřovací základ (měsíční)			
☐ Minimální ve smyslu ust. § 5c zákona č. 589/1992 Sb.		☐ Určený	
		Vyměřovací základ ve výši	Měsíční pojistné ve výši
		<input style="width: 100%;" type="text"/> Kč	<input style="width: 100%;" type="text"/> Kč
Platba - typ platby	Perioda platby	Číslo účtu	Kód banky IBAN
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
☐ Požaduji každoroční zaslání údajů dle ust. § 39a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb.			
F. Souhlas se zpracováním osobních údajů			
☐ Za účelem zajištění plné a transparentní informovanosti a efektivnější vzájemné komunikace v agendě důchodového pojištění uděluji ČSSZ a OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno souhlas se zpracováním svého telefonního čísla a své e-mailové adresy uvedené ve výše sepsané přihlášce. O svých právech v souvislosti se zpracováním osobních údajů jsem byl/ poučen/a.			
		 Datum, podpis pojistěnce

strana 1
DOPOJ v1.27

Příloha č. 1 – Příhláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění s. 1¹¹⁶

^{116 116} Příhláška k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění. In: *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/2174B062-85C7-4A94-B0C8-B4CE28F9C5B3/0/DOPOJ.pdf>

Poučení

I. Podmínky účasti na pojištění

Dobrovolného pojištění mohou být od roku 1996 účastny osoby starší 18 let, jestliže podaly přihlášku k účasti na pojištění a účast na pojištění se týká doby:

- 1) vedení v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, pokud jim po dobu této evidence nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci** - § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, přičemž od 1. 1. 2014 se za dobu, po kterou náleží podpora v nezaměstnanosti, považuje též doba, po kterou se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z důvodu, že osobě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání přísluší odstupné, odbytné nebo odchodné. Je nutno předložit příslušné potvrzení úřadu práce. Účast je možná nejdříve od 1. 1. 1996.
- 2) soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vyšší odborné škole nebo vysoké škole v České republice (v období do 31. 12. 2009 je tato účast možná až po uplynutí prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let)** - § 6 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Účast je možná nejdříve od 1. 1. 2002. Je nutno předložit potvrzení (doklad) o dobách trvání studia po 18. roce věku.
- 3) výdělečné činnosti v cizině po 31. 12. 1995**, jedná-li se o osoby v pracovním poměru, členy družstva, jestliže nejsou v pracovněprávním vztahu k družstvu, ale vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jím odměňováni, nebo osoby samostatně výdělečně činné - § 6 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Je nutno předložit pracovní smlouvu (případně jiný doklad), z níž je nesporně patrný začátek a konec výdělečné činnosti v cizině. Je-li výdělečná činnost vykonávána v pracovním poměru, je nutno předložit prohlášení případně doklad o tom, že uvedená činnost nezakládá účast na nemocenském pojištění v ČR. Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 2 let bezprostředně před tímto dnem.
- 4) výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací podle zákona č. 198/2002 Sb.** - § 6 odst. 1 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Je nutno předložit smlouvu mezi dobrovolníkem a vysílající organizací o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby (§ 5 odst. 2 zákona č. 198/2002 Sb.). Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 2 let bezprostředně před tímto dnem.
- 5) činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení** - § 6 odst. 1 písm. e) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Účast je možná nejdříve od 1. 1. 2009. Je nutno předložit doklad o trvání takové činnosti. Za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 2 let bezprostředně před tímto dnem.
- 6) výkonu funkce poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky** - § 6 odst. 1 písm. f) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Účast je možná nejdříve od 19. 9. 2009.
- 7) pobytu v cizině, pokud následovaly do místa vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí svého manžela nebo registrovaného partnera, který je státním zaměstnancem podle zákona o státní službě nebo jiným zaměstnancem organizační složky státu, se souhlasem této organizační složky státu, a nemají příjem ze závislé činnosti nebo nejsou osobami samostatně výdělečně činnými nebo nejsou osobami vykonávajícími obdobné činnosti podle práva cizího státu, do kterého byli jejich manželé nebo registrovaní partneři vysláni k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí; v takovém případě může hradit pojistné zaměstnavatel manžela nebo registrovaného partnera** - § 6 odst. 1 písm. g) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Je nutno předložit potvrzení zaměstnavatele, které prokáže výše uvedené skutečnosti o práci v zahraničí a dále oddací list (doklad o registrovaném partnerství) prokazující trvání manželství (registrovaného partnerství) s osobou, která působí v zahraničí, a to po celou dobu, po kterou má dobrovolné pojištění z tohoto titulu trvat. Účast je možná od 1. 1. 2015. V období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2014 je účast osoby možná po dobu pobytu v cizině, po kterou následovala svého manžela, který v cizině působil v diplomatických službách České republiky. Je nutno předložit potvrzení Ministerstva zahraničí ČR o této skutečnosti a dále oddací list prokazující trvání manželství s osobou, která působil/a v diplomatických službách ČR, a to po celou dobu, po kterou má dobrovolné pojištění z tohoto titulu trvat.

Účast na dobrovolném pojištění je při dosažení 18 let věku, podání přihlášky a získání doby pojištění podle § 11 odst. 1 písm. a) a § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů v rozsahu alespoň jednoho roku možná, i když **neexistuje žádný z výše uvedených důvodů** - § 6 odst. 2 citovaného zákona. V takovém případě je možnost účasti na pojištění časově omezena 15 roky v rámci celého života pojištěnce. Za dobu přede dnem podání přihlášky je přitom účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu 1 roku bezprostředně před tímto dnem. Účast na dobrovolném důchodovém pojištění je možná nejdříve do dne, který bezprostředně předchází dni vzniku nároku na starobní důchod.

II. Placení pojistného

Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění platí pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé celé kalendářní měsíce, ve kterých je alespoň po část kalendářního měsíce účastna dobrovolného důchodového pojištění.

Vyplňování údajů na přední straně tiskopisu v rubrice „Platba“ není povinné. Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění je však povinna označit kalendářní měsíce, za které toto pojistné platí. Nebude-li proto z přihlášky jednoznačně patrné, za které měsíce a v jaké výši je pojistné placeno, musí být tato informace uvedena u každé platby.

Pojistné na důchodové pojištění ve smyslu ust. § 6 odst. 1 písm. c) až e) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů nelze zaplatit po uplynutí dvou kalendářních roků následujících po kalendářním roce, do něhož spadá kalendářní měsíc, za který se toto pojistné platí.

Pojistné ve smyslu ust. § 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů nelze zaplatit po uplynutí jednoho roku od posledního dne kalendářního měsíce, za který se toto pojistné platí.

III. Zánik účasti na pojištění

Občan dobrovolně účastný důchodového pojištění může podat kdykoliv odhlášku z účasti na důchodovém pojištění; účast na důchodovém pojištění zaniká ke dni podání odhlášky z účasti na důchodovém pojištění nebo ke dni v budoucnu, pokud je tento den v odhláске uveden; pokud občan nezaplatil pojistné na důchodové pojištění za období přede dnem podání odhlášky, může se odhlásit i zpětně za toto období nebo jeho část.

Občan dobrovolně účastný důchodového pojištění podle § 6 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů je povinen podat odhlášku z účasti na důchodovém pojištění, přestaly-li být splněny podmínky pro tuto účast, a to do 8 dnů; pokud tento občan nepodá v této lhůtě odhlášku z účasti na důchodovém pojištění, považuje se za osobu účastnou důchodového pojištění osob dobrovolně účastných důchodového pojištění podle § 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, pokud již neuplynula patnáctiletá lhůta uvedená v tomto ustanovení.

Poučení v souvislosti se zpracováním osobních údajů klientů

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) ukládá správcům údajů (mj. i orgánům veřejné moci, které zpracovávají osobní údaje) povinnost zajistit ve srozumitelné formě plnou a transparentní informovanost osob, jejichž osobní údaje zpracovávají.

Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) a okresní správy sociálního zabezpečení, Pražská správa sociálního zabezpečení, Městská správa sociálního zabezpečení Brno (dále jen „OSSZ“), zpracovávají osobní údaje a osobní údaje zvláštní kategorie (údaje o zdravotním stavu) za účelem zabezpečení úplných a správných dat sociálního pojištění v rozsáhlé datové základně, nezbytné pro výkon agendy výběru pojistného na sociální zabezpečení, pro provádění důchodového a nemocenského pojištění, lékařské posudkové služby a pro zlepšení poskytování služeb klientům ČSSZ i třetím stranám v souladu s právním řádem České republiky a Evropské unie.

Naprostou většinu osobních údajů ČSSZ (OSSZ) zpracovává za účelem plnění stanovených právních povinností (výběr pojistného na sociální zabezpečení, vyplácení dávek nemocenského a důchodového pojištění atd.), pro jejichž plnění je nezbytné zpracovávat osobní údaje fyzických osob (mj. jméno, příjmení, rodné číslo, adresu klienta apod.). Předmětné osobní údaje jsou získávány ze základního registru obyvatel, agendového informačního systému evidence obyvatel, agendového informačního systému cizinců, registru rodných čísel o fyzických osobách, ale také od klientů.

ČSSZ (OSSZ) je povinna z titulu plnění právní povinnosti zpracovávat osobní údaje pouze v nezbytném rozsahu k danému účelu, tj. zpracovává pouze osobní údaje, které ke své činnosti nezbytně potřebuje. V případě například telefonního čísla klienta či jeho e-mailové adresy se však v převážné většině případů nejedná o osobní údaje, které jsou nezbytné ke splnění zákonem uložené povinnosti vykonávané v rámci své činnosti, nicméně v řadě případů je jejich zpracování žádoucí, a to zejména z pohledu klienta. Jedná se typicky o situace, kdy klient tyto údaje dobrovolně uvádí pro účely zajištění plné a transparentní informovanosti a efektivnější komunikace s úřadem. Zpracování takových údajů v evidencích ČSSZ (OSSZ) sdělených klienty je podmíněno udělením souhlasu s jejich zpracováním. ČSSZ (OSSZ) klientovi před vyžádáním jeho souhlasu uvede účel, pro který budou údaje zpracovávány.

Souhlas musí být svobodný (je pouze na klientovi, zda souhlas udělí či nikoliv), konkrétní (týká se údaje o telefonním čísle a e-mailové adrese), informovaný (informovanost klienta je zajištěna jednak tímto letákem, jednak podrobnějšími informacemi zveřejněnými na webových stránkách ČSSZ) a jednoznačný (projev vůle směřuje jednoznačně k udělení souhlasu se zpracováním těchto údajů). Souhlas může být ze strany klienta kdykoliv odvolán. V takovém případě je pak ČSSZ (OSSZ) povinna ukončit zpracování údajů, kterých se souhlas týkal, a to pro účely vymezené v souhlasu. Odvolání souhlasu je možné učinit stejným způsobem, kterým byl souhlas udělen, tedy typicky osobně na OSSZ, případně písemně či elektronicky na adresu ČSSZ či místně příslušné OSSZ.

Klient má rovněž právo požadovat výmaz těchto údajů z evidence. Požadavku na výmaz těchto údajů nelze vyhovět v případě, kdy by byly předmětné osobní údaje zpracovávány i pro jiné účely, než které byly vymezeny v souhlasu, tj. typicky v případě, kdy je jejich zpracování nadále nezbytné pro splnění právní povinnosti, kterou ČSSZ ukládá právní předpis. Současně má klient právo na přístup k osobním údajům, právo na opravu či výmaz, právo na omezení zpracování a přenositelnost údajů.

Bližší informace o zpracování osobních údajů, které slouží k zajištění plné a transparentní informovanosti o zpracování osobních údajů, jsou uvedeny v Informaci o zpracování osobních údajů dle čl. 13 NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), zveřejněné na www.cssz.cz/gdpr.

Pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastny dále

- osoby vedené v evidenci Úřadu práce České republiky - krajské pobočky, popřípadě pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po kterou jim náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a v rozsahu nejvýše 3 let též po dobu, po kterou jim tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáleží, s tím, že tato doba 3 let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod, doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před dosažením věku 55 let, se do ní započítává v rozsahu nejvýše 1 roku, a nezapočítává se do ní jiná náhradní doba pojištění nebo doba pojištění, které se kryjí s dobou, po kterou je osoba vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání; za dobu, po kterou náleží podpora v nezaměstnanosti, se přitom považuje též doba, po kterou se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z důvodu, že osobě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání přísluší odstupné, odbytné nebo odchodné,
- osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost,
- osoby pečující osobně o dítě ve věku do 4 let,
- osoby pečující osobně o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud spolu žijí v domácnosti; podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu nebo asistenta sociální péče podle § 83 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb.,
- poživatelé invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně [§ 39 odst. 2 písm. c)] z českého pojištění, a to do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod podle § 32; za poživatele invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně se pro účely účasti na pojištění považují též osoby, které nepobírají tento důchod, avšak splňují podmínky nároku na tento důchod a pobírají výsluhový příspěvek podle zvláštních zákonů,
- osoby po skončení výdělečné činnosti, která zakládala jejich účast na nemocenském pojištění podle zvláštního právního předpisu, po dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti, kterou si nepřivodily úmyslně, pokud tato dočasná pracovní neschopnost vznikla v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zvláštního právního předpisu, po dobu karantény nařízené podle zvláštního právního předpisu v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zvláštního právního předpisu, po dobu trvání podpůrčí doby u ošetrovného, dlouhodobého ošetrovného a u dávky otcovské poporodní péče a po dobu trvání podpůrčí doby u peněžité pomoci v mateřství v období před porodem,
- osoby, kterým je poskytována zvláštní ochrana a pomoc na základě zákona upravujícího zvláštní ochranu svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, pokud podle vyjádření orgánu příslušného k poskytování zvláštní ochrany a pomoci nemohou vykonávat výdělečnou činnost

Příloha č. 2 – Výčet náhradních dob pojištění¹¹⁷

¹¹⁷ Zákon č. 155/1995 Sb., důchodové pojištění § 5 odst. 2 písm. a –g

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mu žů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a	5 a
1936	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1940	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r	55r	54r	53r
1942	61r	58r	57r	55r	54r	53r
1943	61r	58r	57r	56r	54r	53r
1944	61r	59r	57r	56r	55r	53r
1945	61r	59r	58r	56r	55r	54r
1946	61r	59r	58r	57r	56r	54+
1947	62r	60r	58r	57r	56r	54+
1948	62r	60r	59r	57r	56r	55r
1949	62r	60r	59r	58r	57r	55r
1950	62r	61r	59r	58r	57r	55r
1951	62r	61r	60r	58r	57r	56r
1952	62r	61r	60r	59r	58r	56r
1953	63r	62r	60r	59r	58r	56r
1954	63r	62r	61r	59r	58r	57r
1955	63r	62r	61r	60r	59r	57r
1956	63r	63r	61r	60r	59r	57r
1957	63r	63r	62r	60r	59r	58r
1958	63r	63r	62r	61r	60r	58r
1959	64r	64r	63r	61r	60r	58r
1960	64+	64+	63r	62r	60r	59r
1961	64+	64+	64r	62r	61r	59r
1962	64+	64+	64r	63r	61r	60r
1963	64+	64+	64r	63r	62r	60r

1964	64+	64+	64+	64r	62r	61r
1965	65r	65r	65r	64r	63r	61r
1966	65r	65r	65r	65r	63r	62r
1967	65r	65r	65r	65r	64r	62r
1968	65r	65r	65r	65r	64r	63r
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r
1971	66r	66r	66r	66r	66r	64r
1972	66r	66r	66r	66r	66r	65r
1973	66r	66r	66r	66r	66r	65r
1974	66r	66r	66r	66r	66r	66r
1975	66r	66r	66r	66r	66r	66r
1976	66r	66r	66r	66r	66r	66r
1977	67r	67r	67r	67r	67r	67r

Příloha č. 3 – Důchodový věk pro osoby narozené v letech 1936-1971¹¹⁸

Legenda:

r = rok

m = měsíc

¹¹⁸ Příloha k zákon č. 155/1995 Sb. důchodové pojištění

č

ů

ě

ě	č	ů	ě	ě	č	ě	ě	ř	ů
Př									
							ř		č
ň	ě	ř	ě	ů	ě	ř	ě	ů	ě
			č				č		
.....									

Příloha č. 4 – Žádost o zaslání informativního osobního listu důchodového pojištění¹¹⁹

¹¹⁹ Žádost o zaslání informativního osobního listu důchodového pojištění. In: *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/122A1572-94DE-41A5-8612-00AA58A1D8AE/0/ZOLDP.pdf>

ŽÁDOST O PŘEVÁDĚNÍ VÝPLATY DÁVKY NA ÚČET U BANKY V ČR

Žadatel:			
Příjmení	Jméno	Titul	Datum narození
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Bydliště			
Ulice	Č. domu	PSČ	Obec
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Doručovací adresa (je-li odlišná od trvalého pobytu)			
<input type="text"/>			
Žádá o převod výplaty dávky na účet, jehož je majitelem			
Název banky			
<input type="text"/>			
Adresa pobočky			
<input type="text"/>			
Číslo účtu		Kód banky	
<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Žádá o převod dávky na účet, jehož majitelem je manžel/ka žadatele			
Příjmení	Jméno	Titul	Datum narození
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Bydliště			
Ulice	Č. domu	PSČ	Obec
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Název banky			
<input type="text"/>			
Adresa pobočky			
<input type="text"/>			
Číslo účtu		Kód banky	
<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Potvrzujeme, že žadatel má k dnešnímu dni právo disponovat s peněžními prostředky na účtu.			
Datum:.....		
Potvrzení banky/spořitelního a úvěrního družstva			

Příloha č. 5 – Žádost o převádění výplaty dávky na účet u banky ČR – strana 1¹²⁰

¹²⁰ Žádost o převádění výplaty dávky na účet u banky ČR [online]. In: . Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, s. 2 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/formulare-ke-stazeni-736999.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

**PODMÍNKY PRO BEZHOTOVOSTNÍ PŘEVÁDĚNÍ VÝPLATY DÁVKY
NA ÚČET OPRAVNĚNÉ OSOBY U BANKY**

Převod výplaty dávky na účet se provádí na základě žádosti příjemce dávky.

Výplatu dávky lze převádět pouze na účet, jehož majitelem je příjemce dávky nebo jeho manžel (manželka).

Žadatel souhlasí s tím, aby banka používala v souvislosti s převáděním výplaty dávek jeho rodné číslo.

Na účet lze převádět pouze výplaty celé dávky.

Žadatel se zavazuje, že plátcí dávky bezprostředně oznámí jakoukoli změnu pobytu a bankovního spojení.

Žádá-li oprávněný o převod výplaty dávky na účet manžela (manželky), stvrzuje svým podpisem, že má právo disponovat s peněžními prostředky na účtu manžela (manželky). Manžel (manželka) svým podpisem stvrzuje, že s tímto způsobem výplaty dávky, jež náleží manželovi (manželce), souhlasí.

POUČENÍ

Manžel (manželka) oprávněného je povinen (povinna) vrátit plátcí splátky dávky oprávněného poukázané na jeho (její) účet po dni úmrtí oprávněného.

Plátce dávky neodpovídá za škodu, která oprávněnému vznikne právním úkonem manžela (manželky) jako majitele účtu, jehož důsledkem je omezení nebo zánik práva oprávněného disponovat s peněžními prostředky na takovém účtu, ani za škodu, která oprávněnému vznikne, je-li takový účet zrušen v důsledku úmrtí manžela (manželky).

Žadatel souhlasí s uvedenými podmínkami.

Datum:
.....
podpis žadatele

Datum:
.....
podpis majitele účtu, §. manžela/ky žadatele¹⁾

¹⁾ Jen v případě převodu výplaty dávky žadatele na účet manžela (manželky)

Žádost o důchod

.....
druh důchodu

Žadatel(ka)

Příjmení, jméno, titul

.....

Adresa trvalého pobytu
ulice, č. domu, město (obec), stát

.....

.....

.....

Adresa posledního trvalého pobytu na území
České republiky (bývalého Československa)

.....

.....

.....

Rodné číslo žadatele(ky)

.....

rodné příjmení – dřívější příjmení

.....

den, měsíc, rok a místo narození

.....

stav

státní příslušnost

.....

pobírám – pobíral(a) jsem - nepobírám *) již
důchod jaký – od koho – od kdy – pod číslem

.....

.....

.....

Zemřelý(á) manžel – manželka – rodič *)

Vyplňuje se pouze u žádosti o vdovský, vdovecký
a sirotčí důchod:

Příjmení, jméno, titul

.....

Adresa trvalého pobytu ke dni úmrtí

.....

.....

Adresa posledního trvaného pobytu na území
České republiky (bývalého Československa)

.....

.....

.....

.....

Toto manželství bylo uzavřeno dnenebylo rozvedeno a trvalo až do dne úmrtí
manžela (manželky)*). Nové manželství bylo uzavřeno dne – nebylo uzavřeno *).

*) Nehodící se škrtněte

Rodné číslo zemřelého

.....

rodné příjmení – dřívější příjmení

.....

den, měsíc, rok a místo narození

.....

den, měsíc, rok a místo úmrtí

.....

pobíral – nepobíral důchod,
jaký – od koho – pod číslem

.....

.....

.....

.....

¹²² Žádost o důchod - vzor, formulář, tiskopis, podání [online]. In: . Praha: JULDA, 2009, s. 4 [cit. 2019-03-06].
Dostupné z: <https://www.julda.cz/2009/05/zadost-o- Duchod-vzor-formular-tiskopis-podani/>

Žádám o přiznání sirotčího důchodu na dítě (děti)					Pobírá-li dítě důchod, uveďte jaký – od koho
Jméno a příjmení dítěte	Rodné číslo	Den, měsíc, rok narození	Jméno a příjmení otce	Jméno a příjmení matky	

od	do	Přehled o činnosti a náhradních dobách od ukončení povinné školní docházky až do dne podání žádosti o důchod	Stát	Předkládá se doklad
		Studium, učení:		
		Vojenská služba – civilní služba vojenské cvičení		
		Odbojová činnost, na kterou bylo v ČR vystaveno osvědčení podle zák. č. 255/1946 Sb.		
		Pojištění – zaměstnání (název zaměstnavatele, příp. i pracoviště), náhradní doba pojištění, pojištění OSVČ, spolupracujících osob a dobrovolné pojištění. Uvádí se i doba zaměstnání mimo území ČR (v tomto případě se uvede příslušný nositel pojištění a číslo pojištění).	Druh pracovně právního, popř. jiného vztahu	

Žádost ženy o uznání péče o děti – výchovu dětí	Jméno a příjmení	Den, měsíc a rok narození	Jméno a příjmení otce	Jméno a příjmení matky	Doba osobní péče o děti		Je-li nebo bylo-li dítě v zaopatření jiné osoby nebo ústavu, uveďte kde, od kdy a do kdy
					od	do	

Prohlašuji, že moje výdělečná činnost

- skončila (skončí) dne

- trvá *)

Současně prohlašuji, že jsem ke dni, od něhož žádám přiznání plného/částečného invalidního důchodu, pobíral/a – pobírám *)

nemocenské z důvodu mé dočasné pracovní neschopnosti oddo.....,

které bylo vyplaceno (kým)

Výplata nemocenského zastavena od

Žádám, aby starobní důchod byl přiznán od

Žádám – o poukazování důchodu na účet peněžního ústavu v ČR – cizině *)

číslo účtu

název peněžního ústavu

- o poukazování důchodu na adresu trvalého pobytu v cizině

.....

Připojuji dokladů (ověřené kopie)

Prohlašuji, že jsme veškeré údaje učinil(a) podle pravdy. Jsem si vědom(a), že nepravdivé údaje mohou přivodit nejen odnětí neprávem získaného důchodu a vymáhání náhrady škody, ale i trestní stíhání.

V dne

.....
Vlastnoruční podpis žadatele

.....
Podpis ověřil

*) Nehodící se škrtněte

Poučení

Žadostí lze uplatnit tyto druhy důchodů: starobní, plný invalidní, částečný invalidní, vdovský, vdovecký a sirotčí.

Žadost zašlete České správě sociálního zabezpečení, Křížová 25, 225 08 Praha 5, která je příslušná k rozhodování o žádosti o dávku důchodového pojištění.

Žadost doporučujeme vyplnit strojem, příp. hůlkovým písmem.

K žádosti se dokládají ověřené kopie dokladů. Veškerá písemná podání se předkládají v češtině, listinné doklady v jiných jazycích musí být opatřeny úředním překladem do češtiny (netýká se dokladů vystavených ve slovenském jazyce a dokladů v jiném jazyce, jestliže je to v souladu s příslušnou bilaterální smlouvou anebo s právními předpisy Evropských společenství).

Doklady včetně vlastnoručního podpisu žadatele v žádosti ověřuje příslušný úřad státu pobytu, která má k tomu zmocnění podle svých právních předpisů, nebo zastupitelský úřad ČR.

Rodné číslo i všechna dřívější používaná příjmení se vyplňují vždy, a to i u mužů. Údaj o rodném čísle se nevyplňuje jediné tehdy pokud Vám toto číslo nebylo přiděleno.

Ve výčtu dob zaměstnání lze pokračovat na samostatně vloženém listu.

Sirotek starší 18 let uplatňuje nárok na sirotčí důchod samostatnou žádostí pod svým rodným číslem. Za sirotky mladší 18 let uplatňuje nárok na sirotčí důchod žijící rodič, případně zákonný zástupce.

Uplatňuje-li sirotek nárok na sirotčí důchod po obou rodičích, je nutno sepsat dvě žádosti (u sirotka mladšího 18 let uplatňuje nárok zákonný zástupce).

V žádosti o sirotčí důchod se nevyplňují prohlášení o trvání manželství a uzavření nového manželství.

V žádosti o pozůstalostní důchod v oddíle „Přehled o činnosti a náhradních dobách ...“ uveďte pouze údaje o zemřelém(m).

K žádosti o důchod je zapotřebí předložit ověřené kopie těchto dokladů:

- rodný list
 - doklad o studiu i nedokončeném
 - o vojenské službě (doklad se předkládá jen, jde-li o službu v armádě ČSR, ČSSR, ČSFR, ČR)
 - o civilní službě do 22.12.2004
 - rodné listy dětí vlastních, osvojených nebo které jste převzal(a) do péče nahrazující péči rodičů
 - u osvojených dětí rozhodnutí soudu
 - osobní list důchodového pojištění, pokud vám byl Českou správou sociálního zabezpečení vydán
 - potvrzení o dobách zaměstnání v České republice, jsou-li k dispozici.
 - potvrzení o dobách zaměstnání ve státech EU včetně Norska, Lichtenštejnska, Švýcarska a Islandu
 - potvrzení o dobách zaměstnání v ostatních státech, jestliže s nimi má Česká republika uzavřenou smlouvu o sociálním zabezpečení. Podle stavu k 1. 11. 2006 se jedná o tyto státy: Bosna a Hercegovina, Bulharská republika, Černá Hora, Chile, Chorvatsko, Izrael, Kanada, Makedonie, Quebec, Rumunská republika, Ruská federace, Srbsko, Turecko, Ukrajina.
 - potvrzení o dobách zaměstnání v ostatních státech pokud za tyto doby bylo – bude v ČR zapláceno pojistné anebo pokud jde o doby zaměstnání před 1.1.1996, u nichž je požadováno vyloučení těchto dob z období rozhodného pro stanovení výpočtového základu.
 - ověřený opis lékařské dokumentace, je-li uplatňována žádost o plný nebo částečný invalidní důchod.
- V případě, že jste pojistné za tyto doby bylo uhrazeno, je nutno uvést, u které okresní správy sociálního zabezpečení (územního pracoviště Pražské správy sociálního zabezpečení) a za kterou dobu.

K uplatnění nároku na vdovský, vdovecký, sirotčí důchod, kromě dokladů o zemřelém(é) (viz výše) je nutno předložit:

- oddací list, příp. výpis z matriky oddaných (pouze u žádosti o vdovský – vdovecký důchod)
- úmrtní list manžela(ky) (rodiče dítěte)
- rodné listy dětí, v případě, že skončily povinnou školní docházkou, potvrzení o studiu, event. učení, příp. další doklady, prokazující nezaopatřenost dítěte (zdravotní stav).

V případě potřeby bližšího vysvětlení se lze obrátit na kteroukoliv okresní správu sociálního zabezpečení,

na územní pracoviště Pražské správy sociálního zabezpečení nebo na Českou správu sociálního zabezpečení.

Vyplněný tiskopis zašlete na adresu.

**Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 25
225 08 Praha 5**